

ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ: ЭПИДЕМИОЛОГИК ВАЗИЯТ ЖИЛОВИНИ МАҲКАМ УШЛАГАН ҲОЛДА КАРАНТИН ТАЛАБЛАРИНИ ЮМШАТИШНИ ДАВОМ ЭТТИРАМИЗ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 13 май куни мамлакатимизда карантин талабларини ҳушёрликни оширган ҳолда янада юмшатиш, иқтисодий тармоқларини босқичма-босқич ишлатиш, аҳоли бандлиги ва даромадларини ошириш чора-тадбирлари юзасидан видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

Давлатимиз раҳбари йиғилиш аввалида дунёда пандемия ҳали давом этаётгани, лекин қатор давлатлар карантин чекловларини аста-секин юмшата бошлаганини кайд этди.

— Дунё ҳамжамияти коронавирусга қарши вакцина ва даволайдиган дори воситаси ҳали топилмагани сабабли ушбу инфекция мавжуд бўлган шароитда яшаш ва ишлашга ўрганиш зарурлиги тўғрисида якуний ҳулосага келимиз. Биз ҳам эпидемиологик вазият жиловини маҳкам ушлаган ҳолда, карантин талабларини юмшатишни бошлаганимиз ва буни босқичма-босқич давом эттирашимиз.

Буни, энг аввало, иқтисодий фаолликни тиклаш орқали, аҳолининг ишлаши ва даромад олишини таъминлаш мақсадида амалга оширишмоқдамиз.

Бу борада ўзимиздаги ҳақиқий аҳвол ва халқаро тажрибани кенг ўрганишимиз. Дастлабки таҳлиллар шунни кўрсатмоқдаки, қаерда ҳокимлар бутун масъулиятни ўзига олиб, чуқур ўйлаб, одамлар билан маслаҳатлашиб, иш олиб бораётган бўлса, уша жойда яхши натижа бермоқда.

Лекин баъзи жойларда берилган эркинликни нотўғри тушуниб, аҳоли, айниқса, ёшлар ҳеч қандай заруратсиз қўчаларни тўлдириб юргани кузатишмоқда. Бундай ҳолатлар ҳамда охириги кунларда инфекция юқтирганлар сони яна ошайётгани ҳаммаимизни ҳушёр бўлишга чақирмоқда.

Умуман, коронавирус хавфи йўқолганидан кейин ҳам халқимиз карантин пайтидаги айрим қоидаларни ўзининг одатий турмуш тарзига айлантириши керак. Жумладан, шахсий гигиенага қатъий амал қилиш, қўлни тез-тез совунаб ювиш, дезинфекция қилиш, турли тўй-маросимларни жуда чекланган тартибда ўтказиш, юкумли касал бўлса нисбатан тақий қоидага айланиши зарур.

Бир ҳақиқатни барчамиз аниқ тушуниб олишимиз шарт: пандемия шароитида биз жорий этган янги тизимнинг қанчалик самарали ишлаши фақат ва фақат ўзимизга боғлиқ, — деди Шавкат Мирзиёев.

Йиғилишда пандемияга қарши курашиш ҳамда карантин шароитида аҳоли ва корхоналарни қўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилган ишларга ҳам тўхталиб ўтилди.

Бу мақсадларга Инқирозга қарши курашиш жамғармасидан 3 триллион сўм йўналтирилди. Шунингдек, иқтисодий фаолликни таъминлаш учун умумий қиймати 1 триллион сўмдан зиёд бўлган янги инвестиция лойиҳалари бошлаб юборилди.

Бундан ташқари, 87 мингта тадбиркорлик субъектининг жами 18 триллион сўм, қарийб 2 миллион фуқаромизнинг 5 триллион сўмдан зиёд банк кредитларини қайтариш муддати узайтирилди.

Ўтган ойнинг ўзида 250 мингта тадбиркор ва корхона, 83 мингта фермер хўжалигининг жами 400 миллиард сўмлик солиқ ва бошқа тўловларини тўлаш муддати кечиктирилди. Давлат мулкидан фойдаланаятган 11 мингдан ортиқ тадбиркор ижара тўловидан озод бўлди.

Эҳтиёт чоралари таъминланган ҳолда, карантин даврида ишламаган 14 мингта саноат корхонасидан ҳозирги кунда 10 мингта саноат корхонасидан қайтадан бошлади. Уларнинг 178 минг ходими ўз иш жойига қайтди.

Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлигига вилоят ҳокимликлари билан биргаликда ҳозирги кунда ишламай турган 4 мингта саноат корхонаси муаммоларини бирма-бир ўрганиб, уларнинг фаолиятини май ойи охиригача йўлга қўйиш бўйича топшириқ берилди.

Президентимиз пандемия шароитида аввалги берилган имтиёزلарга қўшимча равишда тадбиркорлар ва аҳолини қўллаб-қувватлаш давом эттирилишини таъкидлади.

Биринчидан, кичик бизнес ва фермер хўжаликларига ижтимоий солиқ ставкаси май-июль ойларида 12 фоиздан 1 фоизга туширилади. Бунинг натижасида 260 мингдан зиёд корхона ва фермер хўжаликлари жами 650 миллиард сўм маблағларни тежаган ҳолда, уларни сармоя ва айланма маблағ сифатида ишлатиш имконига эга бўлади.

Иккинчидан, кичик бизнес вакиллари, яқна тартибдаги тадбиркорлар келгуси уч ой давомида ер ва мол-мулк солиғидан озод этилади. Бунинг ҳисобига 50 мингдан ортиқ тадбиркор 300 миллиард сўмни тежайди ва уларнинг айланма маблағи қўпаяди.

Шунингдек, аввалги қарорга асосан, апрель-май ойларида 1 мингдан зиёд

тадбиркорнинг ер ва мол-мулк солиқлари ва пенялари бўйича кечиктирилган 80 миллиард сўм тўловлари кечиб юборилади.

Учинчидан, тадбиркорларга божхона тўловларини 120 кунгача кечиктириб тўлашга рухсат берилади. Бу уларга жами 540 миллиард сўмни тежаш ҳамда ушбу маблағларни ўз бизнесини ривожлантиришга йўналтириш имконини беради.

Тўртинчидан, эҳтиёжманд оилаларни янада қўллаб-қувватлаш мақсадида нафақа олувчи оилалар сони қўшимча 70 мингтага ёки 10 фоизга қўпайтирилиб, бюджетдан яна 200 миллиард сўм ажратилади.

Бешинчидан, илгари ставкаси 22 фоизгача бўлган инвестиция кредитлари бўйича фоизлар қисман давлат томонидан қўллаб берилган бўлса, энди ставкаси 26 фоизгача бўлган кредитларнинг фоизлари ҳам қисман қўллаб берилади.

Шунингдек, тадбиркорларга айланма маблағларини тўлдириш учун 500 миллиард сўмгача (илгари 10 миллиард сўмгача) берилган кредитлар бўйича компенсация миқдори 5 фоиздан 10 фоизга оширилади.

Олтинчидан, Андижон, Наманган ва Фарғона вилоятларида жорий қилинган аҳолига яқна тартибда уй-жой куриш ва таъмирлаш учун кредит бериш тажрибаси Тошкент шаҳрида ҳам татбиқ этилади. Шу орқали пойтахтда қарийб 10 мингта масвумий иш ўринлари яратилади.

Еттинчидан, маҳаллий корхоналарнинг маҳсулотига нисбатан ички талабни ошириш ва шу орқали уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида давлат ташкилотларига III-IV чорақдаги харидларини II чорақда амалга ошириш ҳуқуқи берилади.

Умуман, иқтисодий ва фуқароларни янада қўллаб-қувватлаш учун бюджетдан қўшимча 2 триллион сўмдан ортиқ маблағ йўналтирилади.

Йиғилишда юртимиздаги эпидемиологик вазият ҳамда ҳудудлар раҳбарларининг тақдирларидан келиб чиқиб, карантин талабларини янада юмшатиш масалалари муҳокама қилинди. Хусусан, "яшил" ва "сарик" ҳудудларда санитария-гигиена талабларига қатъий амал қилган ҳолда, хизмат кўрсатиш турларига босқичма-босқич рухсат бериш мумкинлиги белгиланди.

Республика комиссиясига пандемия қайта кучайган тақдирда вазирлик ва идоралар бажариши лозим бўлган бирламчи вазифалар белгиланган тартибни тасдиқлаш топшириги берилди.

Давоми 2-бетда

АНДИЖОНЛИК ҲУНАРМАНДЛАР ЛОЙИҲАЛАРИ ЮҚОРИ БАҲОЛАНДИ

Рустамжон ЭШОНОВ

Андижон қадимдан ҳунармандлари билан маълум ва машҳурдир. Заргарлик соҳасида балдоқсозлик мактаби, "анжанча" бекасам, адрас тўқишнинг асл нусхалари, каштачиликда ўзига хос ироқи чок турлари, миллий тўн-чопонларни безашда қўлланиладиган қадимий жияк тўқиш услуби, пичоқчиликда ўйма безаклар, кулолчиликда ўзгача анъанавий шакл ва жиолар бу маконда ҳунармандчилик азалдан ривожланганидан далолат беради. Андижонлик ҳунармандлар Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси томонидан эълон қилинган танловда 2 миллиард 710 миллион сўмлик грант ютиб олишди.

Давоми 5-бетда

Муносабат

ЭЗГУЛИК ҒАЛАБАСИ ВА ТАРИХИЙ АДОЛАТ

Кудратилла РАФИҚОВ,

Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси раиси,
Олий Мажлис Сенати аъзоси

"Инсоният тарихи урушлар тарихидир", деган эди муаррихлардан бири. Гарчи бу сўзларда андак қочирим ва киноя бўлса-да, моҳиятан олганда, тарихчининг фикрини дастаклаш мумкин. Зотан, кузатсангиз тарих ғалабонидидаги таназзуллар, инсоният дучор бўлган мислсиз фожеаларнинг аксарияти урушлар ҳисобига тўғри келганига гувоҳ бўласиз.

Давоми 3-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

**"2020–2025 йилларга мўлжалланган ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING
БАНК ТИЗИМИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ СТРАТЕГИЯСИ ТЎҒРИСИДА"ги фармони қабул қилинди**

2020-2025 йилларга мўлжалланган ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING БАНК ТИЗИМИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ СТРАТЕГИЯСINI АМАЛГА ОШИРИШ БЎЙИЧА, ШУ ЖУМЛАДАН, ҚУЙДАГИЛАРИ НАЗАРДА ТУТУВЧИ МАҚСАДЛИ КЎРСАТКИЧЛАР БЕЛГИЛАНДИ:

БАНКЛАР МАЖБУРИЯТЛАРИНИНГ УМУМИЙ ҲАЖМИДА ХУСУСИЙ СЕКТОР ОЛДИДАГИ МАЖБУРИЯТЛАР ҲИССАСИНИ ЖОРИЙ 28 ФОИЗДАН 2025 ЙИЛ ЯКУНИГА 70 ФОИЗГАЧА ОШИРИШ;

2025 ЙИЛГА КЕЛИБ ДАВЛАТ УЛУШИ МАВЖУД КАМИДА УЧТА БАНК КАПИТАЛИГА ЗАРУР ТАЖРИБА, БИЛИМ ВА НУФУЗГА ЭГА КАМИДА УЧТА СТРАТЕГИК ХОРИЖИЙ ИНВЕТОРЛАРНИ ЖАЛБ ҚИЛИШ;

УМУМИЙ КРЕДИТЛАШ ҲАЖМИДА НОБАНК КРЕДИТ ТАШКИЛОТЛАРИ УЛУШINI ЖОРИЙ 0,35 ФОИЗДАН 2025 ЙИЛГА КЕЛИБ 4 ФОИЗГАЧА ОШИРИШ;

ХАЛҚАРО МОЛИЯ ИНСТИТУТЛАРИ ҚЎМАГИДА "ИПОТЕКА-БАНК" АТИБ, "ЎЗСАНОАТҚУРИЛИШБАНК" АТБ, "АСАКА" АТБ, АТ "АЛОҚАБАНК", "ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШ БАНК" АТБ ВА "ТУРОНБАНК" АТБДАГИ ДАВЛАТ УЛУШЛАРИНИ БОСҚИЧМА-БОСҚИЧ ХУСУСИЙЛАШТИРИШ, БУНДА БИРИНЧИ БОСҚИЧДА УЛАРНИ ИНСТИТУЦИОНАЛ ЎЗГАРТИРИШНИ (ФАОЛИЯТИНИ ТРАНСФОРМАЦИЯ ҚИЛИШ), ИККИНЧИ БОСҚИЧДА ЭСА ДАВЛАТ АКЦИЯЛАРИ ПАКЕТИНИ СОТИШНИ НАЗАРДА ТУТИЛАДИ.

БАНК ТИЗИМИ АКТИВЛАРИНИНГ ЖАМИ ҲАЖМИДА ДАВЛАТ УЛУШИ БЎЛМАГАН БАНКЛАР АКТИВЛАРИ ҲИССАСИНИ ЖОРИЙ 15 ФОИЗДАН 2025 ЙИЛГА КЕЛИБ 60 ФОИЗГАЧА ОШИРИШ;

ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ: ЭПИДЕМИОЛОГИК ВАЗИЯТ ЖИЛОВИНИ МАҲКАМ УШЛАГАН ҲОЛДА КАРАНТИН ТАЛАБЛАРИНИ ЮМШАТИШНИ ДАВОМ ЭТТИРАМИЗ

Бошланиши 1-бетда

Олис ҳудудларнинг пойтахтимиз билан транспорт алоқасини тиклаш жуда долзарб масала бўлиб турибди. Шу боис Тошкент шаҳридан Нукус, Урганч, Термиз шаҳарларига авиақатновларни тиклаш, Самарқанд, Навоий, Бухоро, Қарши шаҳарларига "Афросиёб" тезкор поездди ҳамда Фарғона водийсига поезд қатновини қайта йўлга қўйиш режалаштирилмоқда. Шунингдек, шаҳарлар ичида шахсий автотомобиллар ҳаракати бўйича чекловларни бекор қилиш масаласи ўрганилмоқда. Транспорт, Ички ишлар ва Соғлиқни сақлаш вазирликларига булар бўйича Республика комиссиясига таклиф киритиш вазифаси қўйилди.

Маълумки, касаллик юқиши хавфидан келиб чиқиб, тўловлар нақдсиз шаклга ўтказилган эди. Аҳоли, айниқса, пенсионерларнинг муносабатларини ҳисобга олиб, иш ҳақи, нафақа ва пенсиялар, карантин қоидаларига тўлиқ амал қилган ҳолда, нақд пулда тарқатилиши белгиланди.

Тошкент шаҳри туманларида муносиб иш жойлари ташкил этиш, уй-жойлар қурилишини кенгайтириш бўйича топшириқлар берилди.

Видеоселектор йиғилишида карантин чораларини юмшатиш, иқтисодиёт корхоналарини қайта тиклаш борасидаги ишлар бу сафар Самарқанд ва Қашқадарё вилоятлари мисолида қўриб чиқилди.

Мазкур икки вилоятда мамлакатимиз аҳолисининг қарийб 20 фоизи истиқомат қилади, саноат маҳсулотларининг 11 фоизи ишлаб чиқарилади.

Сўнгги икки ҳафтада карантин талаблари юмшатилиши натижасида Қашқадарё вилоятида 90 фоиз, Самарқанд вилоятида 60 фоиз корхоналар ўз фаолиятини тиклади. Лекин аҳолини даромад билан таъминлаш учун бу етарли эмас. Камбағал оилалар сони Қашқадарёда 91 мингга, Самарқандда эса 48 минггача ташкил этади. Бу вилоятларнинг ҳар бирида юз мингдан ортиқ ишсизлар бор.

Давлатимиз раҳбари қийинчиликка дуч келаётган оилаларни қўллаб-қувватлаш, уларни иш билан таъминлаш ҳудуд раҳбарларининг энг устувор вазифаси бўлиши лозимлигини таъкидлади.

Қашқадарё вилоятида саноат ишлаб чиқариш ҳажмининг 75 фоизи республикага бўйсунадиган корхоналарга тўғри келади. Касби, Қамаш, Миришкор, Нишон ва Чироқчи туманларида саноат деярли йўқ.

Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлигига вилоят қўқимлиги билан биргаликда мазкур туманларда саноатни ривожлантириш дастурларини ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди.

Вилоятда етиштирилаётган пахта толасининг атиги 42 фоизи қайта ишланиши қайд этилиб, янги тикув-трикотаж корхоналари ташкил этиш муҳимлиги таъкидланди.

Шунингдек, олтингургурт, марганец, ферро-силиций, гипс, доломит ва бошқа хомашё захираларидан талаб юқори бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш бўйича қўрсатмалар берилди.

Бугунги кунда Самарқанд шаҳри аҳолиси 600 мингдан ошди. Ҳозирги уй-жой салоҳияти ва инфратузилма эҳтиёжни қондира олмайди. Шу боис

шаҳарни Пастдарғом, Нуробод, Самарқанд туманлари томон кенгайтириш, янги мавзёлар, "йўлдош шаҳарлар" барпо этиш режалаштирилмоқда. Бу йўналиш вилоят учун яна бир ўсиш нуқтаси бўлади, минглаб иш ўринлари яратилади.

Самарқанд вилоятида 120 та норуда конлар мавжуд бўлиб, улардан 33 таси саноат йўли билан ўзлаштиришга жалб қилинмаган. Мисол учун, 5,1 миллион куб метр керамзит ва пардозбоп тошлар, 200 минг тонна ферро-силицийни саноат усулида қайта ишлаш имконияти бор.

Мутасаддиларга мавжуд конларнинг муҳандислик инфратузилма таъминотини ўрганиб, замонавий қурилиш материаллари ишлаб чиқаришни ташкил этиш бўйича топшириқлар берилди.

Саноати орқанда бўлган туманларни ривожлантириш, "Ургут" эркин иқтисодий зонасининг Нуробод туманидаги қисмини кенгайтириш бўйича таклифлар билдирилди.

Вилоятдаги тўқимачилик корхоналари 37 минг тонна ип-калава ишлаб чиқариш қувватига эга. Лекин ҳозирда уларнинг атиги 48 фоизидан фойдаланилмоқда, холос. Шу боис, тўқимачилик саноати қувватларининг ишлаш даражасини ошириш, вилоятдаги 2 та пахта-тўқимачилик кластерида юқори қўшилган қийматли тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича қўрсатмалар берилди.

Ўтган йиғилишдаги топшириққа мувофиқ, Самарқанд вилоятида ҳунармандчиликнинг муайян йўналишларига ихтисослашган 217 та эски қишлоқ тарихи, маҳаллий аҳолининг азалдан шаклланган кўникмалари ва "ўсиш нуқталари" ўрганилди. Бу тажрибани бошқа ҳудудларда ҳам бошлаб, аҳоли бандлигини таъминлаш зарурлиги таъкидланди.

Каттакўрғон ва Нуробод туманларидаги 1 минг 200 гектар лалми ва яйлов ерларни Каттакўрғон шаҳри аҳолисига фойдаланишга бериб, 5 минг кишини иш билан таъминлаш вазифаси қўйилди.

Йиғилишда давлатимиз раҳбари ҳукумат таркибидagi ўзгаришлар моҳиятига ҳам тўхталиб ўтди.

"Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини такомиллаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида" Президент қарори қабул қилинди. Ушбу ҳужжат билан Бош вазирга янги вазифалар юклатилди, унинг ўринбосарлари ўртасида ҳам вазифалар қайта тақсимланди.

Ижтимоий соҳанинг аҳамияти ортиб бораётгани боис Бош вазирнинг ижтимоий ривожлантириш масалалари бўйича ўринбосари лавозими жорий этилди. Бу лавозимга шу кунгача Давлат солиқ қўмитаси раиси вазифасида ишлаб келган Бекзод Мусоев тайинланди.

Давлат солиқ қўмитаси раҳбарлигига Президентнинг давлат хизмати ва ҳокимият қарорлиқ органлари билан ҳамкорлик қилиш масалалари бўйича маслаҳатчиси Шерзод Қудбиев тайинлангани маълум қилинди.

Йиғилишда Самарқанд ва Қашқадарё вилояти ҳокимлари, бошқа ҳудуд ва тармоқлар раҳбарлари белгиланган вазифалар ижросини ташкил этиш юзасидан ҳисобот берди.

ЎЗА

ЕВРОПА ПАРЛАМЕНТИ ДЕЛЕГАЦИЯСИ РАИСИ БИЛАН МУЛОҚОТ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раисининг биринчи ўринбосари С.Сафоев Европа парламентининг Марказий Осиё мамлакатлари ва Мўғулистон билан алоқалар бўйича делегацияси раиси Ф.Мартушелло (Италия) билан видеоконференция орқали музокара ўтказди.

Мулоқотда Ўзбекистон билан Европа Иттифоқи ўртасидаги муносабатларни, жумладан, икки томонлама парламентлараро алоқаларни ривожлантириш юзасидан фикр алмашилди.

Европа Иттифоқи билан сиёсий мулоқотни ривожлантириш ва иқтисодий ҳамкорлиқни кенгайтириш мамлакатимиз ташқи сиёсатининг муҳим йўналишларидан биридир. Сўнгги пайтларда томонлар ўртасидаги муносабатлар янги раҳнада ривожланмоқда. Президент Ш.Мирзиёевнинг

шу йил апрель ойда Европа кенгаши раҳбари Ш.Мишель билан ўтказган телефон мулоқоти бундан далолатдир.

Музокара чоғида Ф.Мартушелло Ўзбекистонда коронавирус тарқалишига қарши курашиш бўйича қўрилаган чора-тадбирлардан хабардор этилди. Пандемиянинг мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий ривожига таъсирини камайтириш учун Ўзбекистонга 36 миллион евро миқдорида молиявий ёрдам тақдим этишга тайёриги учун Европа Иттифоқиға миннатдорлик билдирилди.

Европарламент делегацияси раиси COVID-19 пандемиясига қарши курашиш бўйича мамлакатимиз раҳбарияти томонидан қўрилаган чора-тадбирларни юқори баҳолади. Унинг сўзларига кўра, Ўзбекистон раҳбариятининг инкирозга қарши чора-тадбирлари самарадорлиги кейинги йилларда олиб борилган ислохотлар дастури билан боғлиқ.

Ўзбекистон хорижий давлатларга, жумладан, Европа Иттифоқи аъзоси Венгрияга коронавирусга қарши курашиш учун

инсонпарварлик ёрдами кўрсатгани алоҳида қайд этилди. Европарламент депутати шу йил март ойда Тошкентда кенгайтирилган шериклик ва ҳамкорлик битими лойиҳаси юзасидан ўтказилган Ўзбекистон — ЕИ музокаралари якунларига ижобий баҳо берди. Мазкур музокаралар давомида томонлар ушбу кенг қамровли лойиҳанинг қўллаб муҳим масалаларини келишиб олди.

Ф.Мартушелло Ўзбекистоннинг GSP+ преференциал савдо мақомига эга бўлиши мамлакатимиздаги ислохотлар сиёсати қўллаб-қувватланишини кўрсатувчи муҳим қадам бўлишига қўшилди. GSP+ мақоми 6 мингдан зиёд номдаги маҳсулотларни Европа Иттифоқиға божсиз экспорт қилиш имконини беради.

Мулоқот чоғида "Ўзбекистон — ЕИ" парламентлараро ҳамкорлик қўмитасининг навбатдаги мажлисини Брюссель шаҳрида ўтказиш масалалари ҳам муҳокама этилди.

ЎЗА

ШҲТГА АЪЗО ДАВЛАТЛАР ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛАРИ МАЖЛИСИ

2020 йил 13 май куни Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар Ташқи ишлар вазирлари кенгашининг видеоконференция шаклидаги навбатдан ташқари мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда Ҳиндистон, Покистон, Қирғизистон, Қозоғистон, Россия, Тожикистон, Хитой ва Ўзбекистон ташқи сиёсат идоралари раҳбарлари, шунингдек, ШҲТ Бош қотиби ва Минтақавий ақсилтеррор тузилмаси Ижрия қўмитаси директори COVID-19 пандемияси шароитидаги ҳамкорлик масалаларини муҳокама қилди. Коронавирус оқибатларига қарши курашиш ва касалликнинг ШҲТ давлатлари ижтимоий-иқтисодий ривожлани-

шига таъсирини юмшатиш бўйича долзарб вазифалар юзасидан фикр алмашилди.

Эпидемияга қарши курашиш бўйича зарур чораларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун ташкилотга аъзо давлатлар сайъ-ҳаракатларини мувофиқлаштириш муҳимлиги таъкидланди. Томонлар соғлиқни сақлаш соҳасидаги ҳамкорлиқни янада такомиллаштириш ва бу борада ШҲТнинг амалдаги механизмлари ишини фаоллаштириш зарурлигини қайд этди. Пандемиядан кейин дунё иқтисодиётида кузатиладиган жиддий ўзгаришлар нўқтаи назаридан савдо-иқтисодий ҳамкорлик масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

Мажлисда Афғонистонда тинчлик ўрнатиш, иқтисодиётни тиклаш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантиришга

қўмаклашиш масалалари қўриб чиқилди.

Тадбир иштирокчилари Иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабанинг 75 йиллиги муносабати билан бир-бирларини кутлади, жасур жангчилар, фронтотри меҳнаткашлари дунёни фашизмдан қутқаришга улкан ҳисса қўшгани қайд этилди. Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А.Комилов иштирокчиларга мамлакатимизда ушбу муҳим санани кенг нишонлаш бўйича махсус дастур ишлаб чиқилгани ва амалга оширилаётгани тўғрисида маълумот берди.

Мажлис якунида COVID-19 пандемияси тарқалиши муносабати билан ШҲТга аъзо давлатлар ташқи ишлар вазирларининг баёноти қабул қилинди.

Ғайрат ХОННАЗАРОВ,
ЎЗА мухбири

BLUESTONE — АМЕРИКАНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ИНВЕСТИЦИЯ БАНКИГА АЙЛАНДИ

Рауф НУРУЛЛАЕВ

Bluestone инвестиция банки Ўзбекистон қимматли қозғалар бозорида профессионал фаолиятини амалга ошириш учун лицензиялар олди, деб хабар беради Капитал бозорини ривожлантириш агентлиги.

Агентлик Американинг Bluestone Financial Group Inc. молиявий компаниясига инвестиция воситачиси, инвести-

ция бўйича маслаҳатчи ва инвестиция активлари бўйича ишончли шахсининг хизматларини кўрсатиш ҳуқуқини берадиган лицензияларни тақдим этди. Ушбу лицензиялар Bluestoneни Ўзбекистондаги тўлиқ бошқариладиган инвестиция банкига айлантиради.

Банк савдо, қарз капитали бозори, қимматли қозғалар бозори, қўшилиш ва сотиб олиш, хусусийлаштириш, қайта тузиш ва капитализация операцияларига ихтисослашган. Бу борада нефть ва газ, саноат, металлургия, молиявий институтлар, телекоммуникация, қайта тикланадиган энергия, инфратузилма ва транс-

порт тармоқларига хизмат кўрсатади.

Банкнинг Нью-Йорк ва Тошкентда ваколатхоналари мавжуд. Компания асосчиси ва президенти Куин Мартиннинг таъкидлашича, Bluestone Ўзбекистонда "Ғарб сармоясини, илгор тажрибасини билан етакчи маҳаллий ва давлат корхоналари ўртасида боғловчи звено бўлишни" мўлжалламоқда.

Bluestone АҚШнинг Ўзбекистон бозорига биринчилардан бўлиб кириб келаётган молиявий компанияси ҳисобланади. У тез орада Тошкент қимматли қозғалар биржасининг аъзоси бўлишни режалаштирмоқда.

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИНГ БАНКРОТЛИК ИНСТИТУТИ

инсон манфаатларини муҳофазалаш тамойилларини кучайтиради

Адиба САФАРОВА,
Адлия вазирлиги ҳузуридаги Ҳуқуқий
сиёсат тадқиқот институти масъул ходими

Мамлакатимизда аҳоли турмуш фаровонлигини оширишга йўналтирилган кенг қўламли ислохотлар самарасида кейинги йилларда аҳолининг кредитлаш ҳажми сезиларли даражада ошди. "Кредит" тушунчаси деярли ҳар бир оила иқтисодига кирди борди. Банклар томонидан берилган имтиёзли кредитлар ҳисобига кимдир автомашина, яна кимдир маиший жиҳозлар сотиб олиб фойдаланмоқда.

Аммо бугунги глобал пандемия ва унинг натижасида жорий этилган узоқ мuddатли карантин чекловлари шароитида фуқароларнинг кредит тўловларини ўз вақтида тўлаш қобилияти пасайиши табиий. Шундай мураккаб вазиятда аҳоли ва тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш бўйича муҳим чора-тадбирлар амалга оширилаётгани юртимизда ижтимоий-иқтисодий муҳит барқарорлигини таъминлашда ўз самараларини берапти.

Ҳозир банклар томонидан кредит таътиллари берилмоқда ёки фуқароларнинг тўловга лаёқатлилигини ошириш мақсадида турли миқдор ва шартларда микроқарзлар таклиф этилмоқда. Бироқ бу тахлит қоралар ҳам пандемиянинг узоқ вақт давом этиши натижасида самарасиз бўлиши, фуқароларнинг қарзлари янада ортиб кетиши мумкин.

Бундай муаммоларнинг олдини олиш учун ижтимоий бозор иқтисодиёти ривожланишига ёрдам берадиган иқтисодий муносабатларнинг янги қоидалари ва стандартларини жорий этиш бугунги куннинг муҳим талабидир. Жисмоний шахсларнинг банкротлик институти бу борада жаҳон тажрибасида синалган самарали усул ҳисобланади.

ХОРИЖ ТАЖРИБАСИГА НАЗАР

Жисмоний шахсларнинг банкротлиги институти хорижий давлатлар қонунчилигига турлича қўри-нишларда намоён бўлади. Жумладан, жисмоний шахсларнинг тўловга қодир эмаслиги (insolvency of natural persons), акциядор бўлмаган банкротлик (non-incorporated bankruptcy), шахсий банкротлик (personal bankruptcy) ва истеъмолчиларнинг банкротлиги (consumer bankruptcy) каби.

Дейлик, АҚШ қонунчилигида "истеъмолчилар банкротлиги" тушунчаси фуқароларнинг тўловга лаёқатсизлигини англатади. Таъкидлаш керакики, бу америкаликлар учун одатий ҳол ҳисобланади, яъни барча банкротлик ишларининг 85 фоизи жисмоний шахсларга оид. Банкротлик ҳуқуқи америкаликларнинг конституциявий ҳуқуқларидан бири бўлиб, юридик шахслар ва ҳукумат билан муносабатларда уларнинг иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилади.

Францияда жисмоний шахсларнинг банкротлиги атамаси тўловларни тўхтатиш деган маънони англатади ва қарздорлиқни тўлаш учун бўш пул маблағлари бўлмаган қарздорнинг ҳолати тушунилади. Канада қонунчилигида асосан, ўзини банкрот деб эълон қилиш учун фуқаро кредиторлар олдида қамиди 1000 АҚШ доллар миқдорида қарзга эга бўлиши ва ўз мажбуриятларини бажара олмаслиги керак. Банкрот деб топиш тўғрисидаги ариза банкротлик бўйича хизматга берилади. Мазкур хизмат томонидан истеъмолчи банкротли-

ги ва молиявий соғломлаштириш таомилларини амалга ошириш учун банкротлик бўйича бошқарувчи тайинланади. Мебель ва маиший техникалар, қиймати 6 500 АҚШ долларидан кўп бўлмаган транспорт воситалари, ушбу миқдоргача бўлган китоблар ва ускуналарга ундирув қаратилмайди.

Буюк Британияда шахс ўзининг 750 фунт стерлинг миқдоридаги қарзларини қоплаш учун маблағга эга бўлмаса ёки қарз мuddати тугаши билан уларни тўлашга қодир бўлмаса, у тўловга лаёқатсиз ҳисобланади. Бу ерда қарздорга нисбатан жиддий чекловлар қўйилган. Хусусан, қарздор адвокатлар ассоциациясининг аъзоси, қўчмас мулк агенти, банкротлик бўйича ишончли шахс, биржа вакили ёки хизмат менежери бўлиши мумкин эмас. Шунингдек, қонда тариқасида беш йил ёки ундан кўпроқ мuddатга қарз олиш, чегарани кесиб ўтиш ва тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишда унга чекловлар қўйилади. Банкротликка оид ундирув ускуналар, китоблар, транспорт воситалари, шахсий фойдаланиш учун зарур бўлган нарсаларга қаратилмайди.

Германия қонунчилигида кўра, маҳаллий судларга ариза билан мурожаат қилиш учун қарздорнинг умумий қарзи 1000 евроини ташкил этиши ва ушбу қарз юзасидан ўз мажбуриятини бажара олмаслиги лозим. Маҳаллий судлар томонидан банкротликка оид тасарруф этиш, тугатиш, қайта ташкил этиш, келишув битими каби таомиллар қўлланилиб, банкротлик бўйича бошқарувчи тайинланади. Қарздорнинг барча мулкларига нисбатан ундирув қаратилмайди.

Россия Федерациясида фуқароларнинг тўловга лаёқатсизлиги (банкротлиги) институти жорий этиш масаласи 10 йиллар давомида муҳокама қилинган. 2015 йилга келиб қонунчиликка жисмоний шахсларнинг банкротлиги жорий этилиши билан боғлиқ ўзгариш ва қўшимча-

лар киритилган. Унга кўра, фуқарога қўйиладиган талаблар беш юз минг рублдан кам бўлмаса ва кўрсатилган талаблар бажарилиши керак бўлган кундан бошлаб уч ой ичида бажарилмаган бўлса, шунингдек, бошқача қоида назарда тутилган бўлмаса, фуқарони банкрот деб топиш тўғрисидаги ариза ҳакамлик суди томонидан қабул қилинади.

МАМЛАКАТИМИЗДА ҚАНДАЙ ТАРТИБ-ТАМОЙИЛЛАР МАВЖУД?

2003 йил 24 апрелда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси "Банкротлик тўғрисида"ги қонуни 1-моддасида ушбу қонуннинг мақсади юридик шахслар, яъна тартибдаги тадбиркорлар ҳамда яъна тартибдаги тадбиркор мақомини йўқотган жисмоний шахсларнинг банкротлиги соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат экани белгиланган. Бироқ амалдаги қонунчиликда банкротлик субъектлари сифатида юридик шахслар ва яъна тартибдаги тадбиркор назарда тутилган бўлиб, иқтисодий муносабатларнинг бошқа субъекти бўлган жисмоний шахсларнинг, яъни фуқароларнинг банкротлиги масаласи мавжуд эмас.

Бу фуқаролар қутулмаганда юзага келаётган салбий ҳолатлардан, жумладан, ишдан маҳрум бўлиш ёки иш ҳажининг пасайиши, жароҳатланиш, жиддий касаллик, инфляция, девальвация, ҳаддан ташқари юқори банк фонзлари ва оилавий бюджетта жиддий таъсир кўрсатадиган бошқа ҳолатлардан ҳуқуқий ҳимоя қилинмаганини англатади.

Баъзи ҳолларда банклар қарз олувчиларга қисман имтиёзлар беради. Масалан, қарз олувчининг оиласида вафот этган ва тўловга қодир бўлмаган ота-оналар ва ёш болалар бўлса, жариманинг бутун ёки бир қисми, кечиктирилган тўлов ва асосий

қарзнинг бир қисмини чиқариб ташлаш қабилир. Аммо имтиёзли давр тугагандан кейин қўлгина қарз олувчилар олдинги даромадлари йўқлиги сабабли яна қарзини тўлай олмайди ва қўрилган қоралар қарз олувчи — жисмоний шахснинг муаммоларини ҳал қилмайди.

Шу боис, мамлакатимиз қонунчилигига жаҳон тажрибасидан келиб чиқиб, жисмоний шахсларнинг банкротлик институтини жорий этиш бугунги куннинг муҳим талабидир. Бу, бир томондан, аҳолининг ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга, иккинчи томондан, иқтисодиётимизга ижобий таъсир кўрсатади.

Албатта, қонунчиликка бундай янгиликларни жорий этишда иқтисодиётимизнинг ҳозирги ривожланиш ҳолатини чуқур ўрганиш, қолаверса, аҳолининг ушбу жараёни тўғри англаши ва қўллашга тайёрлиги ҳолатини ҳам ҳар тарафлама таҳлил этиш мутахассислар зиммасидаги муҳим вазифадир.

Гап тарихий адолат хусусида кетар экан, бир ҳақиқатни тан олишимиз даркор: уруш йилларида халқимиз “Ҳамма нарса – фронт учун”, дея бор-будини жангга жўнатди – ўзи оч ва юпун бўлса-да, “Ҳамма нарса галаба учун!” деган эътиқод билан тинимсиз меҳнат қилди. Бу улкан матонат эди. Эрлар урушга кетган, аёллар садоқат билан уларни кутди, вафо туйғусини улуг билди.

ЭЗГУЛИК ҒАЛАБАСИ ВА ТАРИХИЙ АДОЛАТ

Бошланиши 1-бетда

Албатта, урушлар тарихи инсониятнинг ўз тарихи каби кўнра. Бироқ нисбатан янги тарих, деб қарайдиганимиз ҳозиргидан олдинги асрларда юз берган икки жаҳон уруши кўлами ва талафоти жиҳатдан мислсиз, дейилади. Мана, тугаганига 75 йил бўлаётган Иккинчи жаҳон урушининг даражаси, одамлар қалбидagi оғриқлари унутилди, деб ким айта олади? Ким айта оладики, фашизм даҳшатлари олис тарқат, оддий бир чўпчак, деб. Аксинча, унинг жараҳатлари ҳамон дилларни ўртади, ўз фожиевий қулфатлари ва кўлами билан инсониятни мудҳиш хатолардан тийиб туришга хизмат қилади...

Иккинчи жаҳон урушида ўша замон дунёсидagi мустақил 73 та давлатнинг 62 таси иштирок этган эди. Уруш ер шарни аҳолисининг 80 фоизини қамраб олган. Жанговар ҳаракатлар 40 та давлат, уч қитъа ва тўрт уммонда олиб борилган. 110 миллион аскар иштирок этган бу урушда, тахминий ҳисоб-китобларга кўра, 60 миллион, баъзи маълумотларга кўра эса 85 миллион нафаргача инсон ҳалок бўлган. Уруш ортидаги ўлганлардан баттар азоб торган инсонлар тақдирини бу олимта ноли бор рақамга киритилган эмас. Аслида эса бу ноли инсониятни нафақат жисман, балки руҳан ҳам мавҳ этган. Урушда қўлиб бўлмайдиган, деган пурмаъно гап мана шу ерда асқотиши мумкин. Зотан, бу уруш инсониятга миллионлаб жасадлар билан бирга, синиқ қалблар, мумкин дийда-лар, оғир йўқотишлар азоби — фироқчи мерос қолдирди...

Шу ўринда мен бугун ижтимоий тармоқларда бу мавзуларда айтилаётган кўп мулоҳазаларга қўшилмайманки, блогосферадаги кўп қарашларда бир томонламалик, тарихни билмаслик, баъзи қўчқарлар кўр-кўрона эргашиб тасвирлари сезилиб турибди. Кимдир бу санани “Ғалаба кўни” деса, кимдир “Хотира кўни”, яна кимдир эса уни “бизга алоқаси йўқ ўтмиш”, дея умуман эсламаслигини тарғиб қилган... Яна кимлардир сиёсийлаштириш ҳаракатида.

Айни дамда кўри сўнган кулни қовлашдан — мавзуга қайтмоқдан не наф дерсиз? Назаримда, бу керак! Шунинг учун ҳам керакки, гурунлар гап-гаштақдан виртуал оламга кўчган, ғийбатлар ҳам маҳалладан чиқиб, “ўргимчак тўрлари”да кезаётган ва бундай вақтда бефарқ қараб бўлмайди. Айни шу мулоҳазалар мени, бир неча кундирки, тинч қўймайди. Тизгинсиз саволларга эса доғишманд замондошимиз фаолиятдан, кўрсатилган йўриқларидан ва фикрларидан жавоб топаман. Уларни қайта-қайта таҳлил қилар эканман, бу ишларда ўша даврнинг сўнмас бир руҳини — инсоннинг бетакор ватанпарварлигини кўраман.

Президентимизнинг Иккинчи жаҳон урушида эришилган ғалабанинг 75 йиллик байрами ҳамда Хотира ва қадрлаш кўнига бағишланган тантанали маросимдаги нутқини тинглар эканман, кўнглимдан ўтган қўллаб-саволларга жавоб топдим. Қалбимни илҳи бир туйғу қамраб олди.

Ўзбекистон Иккинчи жаҳон урушидаги ғалабага улкан ҳисса қўшган. Баъзи бир тарихчиларнинг битмишларига қирмаган яна бир жиҳатни ёддан чиқармаслик керак бунда. Бу - фронторти жанглари, қаҳрамонликлари, фидоийликларини...

Давлатимиз раҳбарининг ватанпарварлиги, халқимизга, ўтмишимизга бўлган чексиз муҳаббатини яна бир ташаббусда ёрқин намоён бўлди: 9 май кўни очилиши бўлган пойтахтимиздаги Ғалаба боғи.

Ўтган йили Президентимиз дилидаги гапларини

айтди — аждодлар матонати ва жасоратини кўрсатиб берадиган яллит бир мажмуа бўлса ва у бугунги авлоди учун саёбқ майдонига айланса...

Бу ташаббус гоёлиғича қолмади. Мажмуанинг кичик деталигача давлатимиз раҳбарининг синчков нигоҳидан ўтди, бойитилди, ўзига хос композиция яратилди.

Ҳар бири алоҳида мавзуга эга бўлган икки қисмдан иборат — бири ўзбекистонликларнинг жанглардаги иштирокидан лавҳалар, иккинчиси-да фронт ортидаги ҳаёт акс этган композицияда халқимиз қаҳрамонлиги тўлиқ ифода этилди.

Юқорида бошлаган мулоҳазаларимизни давом эттириб шуни айтмакчи, ушбу гоёга ўзгача қараётганлар, аввало, бир нафас юзакиликдан тўхтаб, мавзуга чуқурроқ киришсин, ушбу боғдаги ҳар бир детални синчиқлаб кузатишсин. Боғдаги бадий композиция, мотив ва тасвирларга сингдирилган ўша давр руҳияти маъшум уруш ва ғалабанинг бизга ҳам жуда-жуда алоқаси бор эканидан ҳижоа қилади. Яъни боғдаги тарихининг ҳақиқий суратлари, чин туйғуларини ҳар қандай сиёсий ўйлاردан юқориқоқ, мотив ва тасвирларга сингдирилган ўша давр руҳияти маъшум уруш ва ғалабанинг бизга ҳам жуда-жуда алоқаси бор эканидан ҳижоа қилади.

Ҳар бири алоҳида мавзуга эга бўлган икки қисмдан иборат — бири ўзбекистонликларнинг жанглардаги иштирокидан лавҳалар, иккинчиси-да фронт ортидаги ҳаёт акс этган композицияда халқимиз қаҳрамонлиги тўлиқ ифода этилди. Юқорида бошлаган мулоҳазаларимизни давом эттириб шуни айтмакчи, ушбу гоёга ўзгача қараётганлар, аввало, бир нафас юзакиликдан тўхтаб, мавзуга чуқурроқ киришсин, ушбу боғдаги ҳар бир детални синчиқлаб кузатишсин. Боғдаги бадий композиция, мотив ва тасвирларга сингдирилган ўша давр руҳияти маъшум уруш ва ғалабанинг бизга ҳам жуда-жуда алоқаси бор эканидан ҳижоа қилади.

Масалан, шу вақтга қадар Иккинчи жаҳон урушида ўзбекистондан 1 миллион 500 мингга яқин киши иштирок этган, деб ҳисобланар эди. Янги топишган маълумотларга кўра, 1 миллион 951 мингга яқин киши урушга сафарбар этилган.

Тасаввур қиласизми? Салкам 500 минг нафар инсон — ярим миллион ўзбекистонлик уруш қатнашчиси рўйхатлардан “тушиб” қолган...

Ўша вақтда Ўзбекистонда 6,5 миллиондан ошқ аҳоли яшаганини инобатга олсак, демак мамлакатда истиқомат қилган ҳар уч кишидан бири урушга жалб этилган. Юрта қолганларнинг аксариётини эса аёллар, кексалар ва болалар бўлган. Улар ҳам фронт ортида тинимсиз меҳнат қилган. Яна минглаб уруш қатнашчилари Ўзбекистонда ташкил этилган ҳарбий госпиталларда даволанган. Янги аниқланган маълумотларга кўра, уруш ўчоғига айланган ўлкалардан юртимизга 1 миллион 500 минг киши, жумладан, 250 мингдан зиёд бола эвакуация қилинган. Халқимиз уларга ўз уйдан жой бериб, сўнгги бурда нонини ҳам баҳам кўрган. Мана шу факт ва рақамлардан кейин ҳам Иккинчи жаҳон урушидаги ғалабада бизнинг ҳам муносиб ҳиссамиз бор десак, ҳўш, бунга ким қарши чиқади ёки инкор эта олади?!

Давлатимиз раҳбари ўз нутқида бундай рақамларни келтирди: “Иккинчи жаҳон урушида 200 мингдан зиёд аскар ва офицерларимиз жанговар давлат мукофотлари билан тақдирланган. Шу вақтгача бу кўрсаткич 120 минг нафар деб қайд этилганди. Илгари 280 нафар деб ҳисоблаб келинган ўзбекистонлик Совет Иттифоқи Қаҳрамонларининг сони 301 нафар экани, 70 нафар юрдошимиз учала даражадаги Слава орденига сазовор бўлгани ҳужжатлар орқали ўз тасдиғини топди”.

Бу фидоийлик ва ватанпарварлик билан тарихий адолат тикланмоқда. Ўзбек халқининг жасо-

рати қанчалик буюк эканини тарих исботламоқда.

“Шон-шараф” музейида ана шундай шонли тарих ўз ифодасини топган. Шу ўринда Президентимиз сўзларидан иқтибос келтираимиз:

“Бу музейнинг пайдо бўлиши адолатнинг тикланиши демакдир. Тарихимизнинг бир қисми бўлган уруш воқеаларини бир жойда намоён этадиган бундай маскан йўқ эди. Бу ишлардан мақсад-муддоамиз — халқимизнинг Иккинчи жаҳон урушидаги ғалабага қўшган буюк ҳиссасини тарихга муҳрлаб қўйиш, ёш авлодларга етказиш. Юз йиллардан кейин ҳам одамлар келиб, уруш воқеалари ва оқибатларини, тинчлик қадрини билиши керак”.

“Халқ қаҳрамонларини унутмайди”, деган нақл бор. Аммо аввал ўша қаҳрамонлар кимлигини ҳам билиш керак. Бугунги авлод эса уларни унут-бошлаганди, назаримда. Бу эса аслида тарих илмига, маънавият ва маърифат, тарбия соҳаларидаги аҳолиимиз ҳақиқатларини кўрсатади. Биргина мисол, афсуски, менинг невараларим бугун Иккинчи жаҳон урушининг ўзбек қаҳрамонлари кимлар эканини яхши билмайди. Очиги, кейинги йилларда атай мум тиклаганимиз, бу урушнинг тафсилотларидан кўз юмганимиз бор гап. Ҳатто ўзимизнинг қаҳрамонларини ҳам гапирмай келганимизнинг аччиқ ҳосиласи бу.

Президентимизнинг яна бир фазилатини эслаб ўтишни жоиз деб билдим: бу кенгфўллик ва кенгфикрлик. Айтиш жоизки, узоқ ва сирли тортишувлар ортидан Иккинчи жаҳон урушининг буюк ва жасоратли қаҳрамони Собир Раҳимов номи юртимизда тилга олинмай қолган, ҳатто унинг пойтахтдаги ҳайкали ҳам олиб ташлангани кўпчиликнинг ёдида. Албатта, бу тарихга, тарихий хотирага нисбатан ҳурматсизлик эди. Шавкат Мирзиёев яқин ўтмишдаги шу хатони тўғрилади. Собир Раҳимов номи юртимизга қайтди.

“Мангу жасорат” монументи тимсолида мен ана шуларни англадим. Бу монументни кўрган киши афсонавий генерал Собир Раҳимов каби ҳарбий кўмондонларимиз, ўзбекистонлик ботир жангчиларнинг хотираси эл учун сўнмас бўлишини тушуниб етиши аниқ.

Албатта, бу — тарих. Уни қўлда чизиш, бўй-бастидан уриб қолиш ёки бўрттиришнинг салбий оқибатларини одамзод кўп кўрган. Жумладан, жамиятимизда Иккинчи жаҳон урушига нисбатан кейинги пайтларда шаклланган қарашлар ҳам шундай хатолардан холи, деб бўлмайди. Ўзбекистондаги ҳолислик ва тарихий адолатни тиклаш йўлидаги бугунги ишлар ана шундай ҳақиқатга суяниши билан аҳамиятлидир. Назаримда, бундай ишларни ўз Ватанини чин дилдан севган, миллати билан гурур туйадиган одамгина қила олади!

Гап тарихий адолат хусусида кетар экан, бир ҳақиқатни тан олишимиз даркор: уруш йилларида халқимиз “Ҳамма нарса – фронт учун”, дея бор-будини жангга жўнатди — ўзи оч ва юпун бўлса-да, “Ҳамма нарса галаба учун!” деган эътиқод билан тинимсиз меҳнат қилди. Бу улкан матонат эди. Эрлар урушга кетган, аёллар садоқат билан уларни кутди, вафо туйғусини улуг билди.

Халқини севган, унинг тарихини ва дардини чуқур англаган давлатимиз раҳбари ўтган йилги байрамда ўзбек аёллари, ўзбек халқининг мана шундай буюк жасорати, сабру бардошига бағишлаб, “Матонат мадҳияси” деган монумент барпо этишни тақлим қилган эди. Ушбу монумент ва ундаги образлар ҳақида ўйлар экансиз, ўзбек халқи яна бир Зулфиясини топангани кўрасиз.

Ҳар иккиси — ҳаётий образ. Ҳар иккиси бардош ва ирода, матонат тимсоли! Бу, айниқса, Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан ишланган “Илҳақ” фильмида таъсирли кўринди, моҳият элга, хоссатан, бугунги авлодга тўлиқ очиб берилди.

Фильмини томоша қиларканман, ўзим ҳам олиқ бололигимга қайтгандек бўлдим. Ўтган асрнинг 50-йилларида барча жойлардаги каби Тошкентнинг эски маҳаллалари кўчаларида ҳам оғир бир ғамгинлик, чарқоқ ва дард ҳали кезиб юрарди. Ҳеч ким тилига чиқариб айтмайдиган, бирор бирова зорланмайдиган, миннат қилмайди, бунга бу айтиб ва тасвирлаб бўлмас қайфиятнинг қўлтиқтаёққа суянгача папирос тутатаётган олиқ-олисларга тикилаётган сойиб жангчи кўзларидан, отасининг ўлганини аңлатувчи “қора хат” келган бўлса-да, ҳамон кўзи эшикка жавдираб боқатган мурғак етимлар юзидан, боласини кутиб мунгайган оналар ажинларидан билса бўларди... Айнан бололиқдаги шу тасвир-хотиралар менинг ҳаёт ҳақидаги қарашларимни шакллантирган эди.

Фильмдаги Зулфия аянинг тимсолида шу хотираларим яна жонланди. Онамни эсладим. Уруш давридаги ғамгин ҳижоаларини — йўқотилган аяларини ва йўқотилган умрни, армонга айланган орзуларини...

Яна ёдимда қолгани онамнинг ҳижоалари: 1942 йили 18 ёшда акамни урушга кузатадилар. Аммо уруш тугаса ҳам акам қайтмайди. Хат-хабар ҳам онда-сонда келиб туради. “Кўп шубҳага борардим. Нега уруш тугаса ҳам ўғлим келмайди. Фироқ жонимдан ўтганида дардимни сувга айтардим...” Зулфия онанинг сувга айтган фарёдини кўрдингизми? Мен каби бундай хотиралар билан яшаётган яна қанча одам ўз онасини кўрди экан бу фильмда?..

Уруш тугагач, акам келдилар, аммо онамнинг кўзидagi ўша мунг, ўша ҳар тонг эшикка тикилган кўзларга хос бўлган ғам, гўсса исиз йўқолиб кетмади. Мана, қанчалар қўмнатга тушган биз учун бу фильмда?..

“Матонат” монументи ана шундай ўзбек оналарининг бардошига, ўзбек аёлларининг вафо ва садоқатига қўйилган... Унда ҳаёт ва ҳақиқат, ўзбеклар сиймоси акс этган...

Ана энди айтинг-чи, бундай урушнинг ғалабаси биз учун қанчалик зарур эди? Ана энди яна айтинг-чи, бу Ғалабани биз нега нишонламаслигимиз керак?!

Бу ғалаба аждодларимизнинг Ватанга садоқати, ўз ҳаётини тинчлик ва озолиқ учун фидо қилганларнинг ўлмас жасоратидан бизга ҳижоа қилмоқда. Бугунги осийишта кўнларга шукрона айтишга ундамоқда. Бу бизга аждодлардан қолган сўнмас хотира...

Биз шуни анласак бас!

Ҳақим йўлдошев олган суратлар.

ЖАННАТ ОНАЛАР ОЁГИ ОСТИДА, МАТОНАТ ЎЗБЕК АЁЛИ БАҒРИДА

Азамат ЗИЁ,

тарих фанлари доктори, профессор

Илк қадамларини ёввойиларча турмуш кечириб билан бошлаган кишилик жамияти бу тор дунёда яшаб қолиш учун нима қилмаган дейсиз. Вақт сайин олдинга интилар экан, ҳам ўзи, ҳам ўзгалар билан курашган. Ўзидан неча марта йирик, кучли, йиртқи ҳайвонларга ҳам ҳужум қилишдан тоймаган. Улардан сақланиш йўллари ҳам излаган.

Олимлар қўлида ҳозирча бор ашёвий далилларга қараганда, тарихдаги биринчи “росмана” уруш беш ярим минг йиллар бурун Сурия шимоли-шарқининг чеккасидаги Ҳамуқор шаҳрида юз берган. Росмана дейишимизга сабаб, бу тўнғашув овчилик, термачилик, балиқчилик билан кунини кўриб келаётган одамларнинг овқат илжидидаги ҳужуми (ови) ёки ўзи, ўлжасини асраш ниятидаги жон талвасаси эмас, балки олдиндан пишиқ ўйланган режа бўйича бажарилган иш эди. Кишилик ўтмишида юз бергани аниқлаштирилган ўн беш мингдан кўпроқ уруш саногини ҳам худди шу воқеадан бошланади.

Урушнинг яхши-ёмони бўлмайди. Унга қандай от берилмасин — оқланган-оқланмаган, муқаддас, газавот, салибчилик, ватан, озолиқ, биринчи жаҳон, иккинчи жаҳон... — уруш барибир уруш бўлиб қолаверади. Ўн беш минг марта уруш бўлдики, демак, шунча марта одамзот бир-бирини аёвсиз қирган. Ҳаммаси бўлиб 3,5 миллиард кишининг ёстиғи қуриган (кўз ўнгимизга келтириш учун: 2020 йил 9 май ҳолатига кўра, Хитой аҳолиси 1,4 миллиардга тенг).

Инсоният уруш қуролларини тақомиллаштиришдан чарчамаган. Илк қуроли тош бўлган ақли инсон йилдан йил, асрдан асрга уни сайқаллаб, янада мукамал, қирингли, қўриқчилик қилишдан тоймади. Шу тариқа, ахирги асрда қуролини кашф этди, бу билангина чекланмай, икки марта росмана синаб ҳам кўрди: 255 000 аҳолиси бўлган Хиросимага ташланган бомба қирқ беш сония ўтиб порлаши биланқон 70 000–80 000 киши ўша захотибжон жон таслим қилган, нуранлиш касали туфайли кейинги ойларда вафот этганларини ҳам қўшиб санаганда, қурбонлар сони 140 000 га етган. Шаҳар биноларининг 90 фоизи ё бутунлай, ё қисман бузилган. Нагасакидagi йўқотишлар эса 75 000 кишига тенг бўлган.

Шу тариқа, кишилик тарихида энг фожияли саналмиш Иккинчи жаҳон урушига нукта қўйилган. Дунё кўламида олганда, унинг домига ўша пайтларда мавжуд 73 давлатдан 62 таси тортилган (уларда Ер юзи аҳолисининг 80 фоизи яшаган). 110 миллион киши қуроли тўнғашувларда қатнашган. Ҳарбий ва ҳарбий бўлмаганлардан камида 75–80 миллион одам уруш қурбони бўлган. Биргина тўртта давлатда (СССР, АҚШ, Буюк Британия, Германия) 652 700 та самолёт, 286 700 та танк, ўзюроқ, зирхли машина, 1 миллиондан ошқ замбарак (Германиянинг санамаганда) 4,8 миллиондан ортиқ ўқсочар (пулемёт), 53 миллион миттиқ, автомат, шунингдек, сон-саноксиз бошқа қурол-аслаҳа ишлаб чиқарилган.

Ҳарбий ҳаражат ва йўқотишлар ўша пайтдаёқ 4 триллион долларга (ҳозирги 57,3 триллион долларга) қачилган (кўз ўнгимизга келтириш учун: АҚШнинг 2019 йилдаги ялпи ички махсулоти — 21,48 триллион доллар). “Барбаросса” ҳарбий режаси девяри олти ой (1940 йил декабридан 1941 йил июнигача) обдон пишитилган — ялли урушга тайёргарлик, ҳужумни бошлаш, душман ҳудудларини эгалаб бориш, озиқ-овқат, қурол-аслаҳа, ёниги, кийим-бош етказиб бериш ва бошқалар. Лекин унинг баҳарлиги чонда қанча одам нобуд бўлади, қанча шахару қишлоқлар бузилиб, йўқ бўлади, бу ҳақда ўйлаб ҳам қўрилмаган.

СССР Давлат режа қўмитасининг уч йил бурун махфийлиги олиб ташланган маълумотларига кўра, 1941–1945 йилларда тўғридан-тўғри уруш туфайли 19 миллиондан ортиқ ҳарбий, 23 миллион атофида фуқаро ўлган. Ҳарбийлар ва фуқаролар орасидаги умумий табиий йўқотиш, яъни ўз ажалли билан ўлиш 10,8 миллионни, шу жумладан, тўрт ёшгача бўлган болалар 5,76 миллионни ташкил қилган. Бошқача айтганда, тилга олинган мuddатда совет аҳолиси йўқотган 52,81 миллион кишидан 42 миллиондан кўпроғи уруш қурбони бўлган.

Мана шундай улкан, ақлга сигмас йўқотиш, беҳуда ҳаражатларга қарамай, инсоният уруш фалсафасидан бутунлай қутулполмаган. Бу ҳам етмагандек, урушга аталиб афсоналар, дostonлар битилган, илмий, бадий ва санъат асарлари яратилган. Урушдан яхшилик қидирадиган таълимотлар ҳам бор. Бироқ уруш доимо фожиа эканини ўқитувчи қараш барибир устундир.

Ушбу мақолани ёзишда инсоният тарихидаги турли уруш-талашлар билан боғлиқ воқеалар ва уларнинг кейинчалик тарихчилар, адабиёт ва санъат аҳли томонидан ёритилишини эплаганича эслаб кўрдик. Ендашуварларнинг ҳар қандай бор, бироқ уруш ва она мавзуси ярқ этганини тополмадик. Светлана Алексиевичнинг Нобель мукофотида лойиқ қўрилган асари ҳам урушда қатнашган жангари аёлларга бағишланган.

Энди мана бу ҳужжатли далилга қаранг: 1945 йил октябрда СССР аҳолиси орасида 20 дан 29 ёшгача бўлган хотин-қизлар сони худди шу ёшдаги эркеклардан икки марта кўп бўлган. Шу ўринда юқорида келтирилган “биргина” сон — 42 миллионни, жумладан, 538 000 дан ортиқ юрдошимизни эслаб, уларни ҳам она тўқнамиди, саволини ўртага ташласак. Бундан ташқари, урушга кетиб, на ўлиги, на дарағи бор 158 000 дан кўпроқ ватандошимизнинг ҳам онаси бормиди, деб сўрасак... Сўнг ўйласак, кўз олдимизга келтирсак, уларларга ўзимизни қўйиб кўрасак.

Ушандагина “Матонат мадҳияси” замиридаги гоё ва давлатимиз раҳбарининг қўйидаги сўзлари мағизга етиб борамиз: “Турмуш ўртоғи Холмат ака вафот этгач, Зулфия ая ёлғиз ўзи беш ўғил, бир қизни тарбиялаб воғга етказган. Иккинчи жаҳон урушида Исоқжон, Аҳмаджон, Маҳмаджон, Ваҳобжон, Юсуфжон деган бешта азамат ўғилларини жудо бўлган. Ўзингиз ўйланг, азиз дўстлар, ҳар қандай инсонни ҳам яқсон қилиб ташлайдиган бундай оғир зарбага чидаш мумкинми? Лекин матонатли, метин иродали ўзбек онаси бу чексиз қулфатга бардош бера олди. Уруш туфайли Зулфия Зокированынг турт келини бева, беш набираси етим бўлиб қолди. Онанзор умрининг охирига қадар сув келса — симириб, тош келса — кемириб, қаҳрамон ўғилларининг азиз хотираси билан, келинларини, набираларининг ҳаёти, юртининг ташвиши ва қувончлари билан яшади. Зулфия аянинг меҳр-оқибати келинлари ҳам ундан ўрнак олиб, унга мадад бўлиб, барчаси ўз ёрига, оиласига содиқ қолди — бошқа турмуш қўрмади”.

Онасини йўқотган фарзандлар отасининг олдидан уни уйлантириб қўйиб борасидар бир сидра ўтишлари фарз саналди. Бироқ отасидан айрилганди, бошқасини қўй тўрайлик, онасининг бирор ерга боришини назорат қиладиган ўғиллар ҳам йўқ эмас. Бу билан асрий аналаларимизни бузишни тақлимфат этмоқчи эмасмиз. Асло! Негаки мазкур ёзилмаган қондан ҳам, аслида, ўлим тушагиди ётган, ўзидан кейин чопининг иссиқ-савути борасида қайғурган, ҳеч кимга қор бўлишини истамасдан ўзбек аёлларининг ўзи киритганига барида ҳеч бир шубҳа йўқ. Худди шунингдек, Зулфия ая келинларини яни турмуш қўйишга ундагани, аммо улар қўмнатларини борасида ҳам иккиланмаймиш.

Мана шундай аёлларни жаннатга дейдилар. Шу маънода, барчамизга ёд бўлиб кетган “жаннат оналар оёғи остида” ҳадисини оdatагидан ўзгачароқ англашга уриниб кўрсак. Олдингида юз берган воқеани тўлиғича эсласак: газотга бориш ниятда бўлган мусулмон йигит расулполлоқ қошига келиб, бу борада маслаҳат сўраганда, улп от, онанинг борми, деб сўраганлариди, ҳа, жавоби янграган. Шунда пайғамбаримиз, сиз, ўлим, онангизнинг хизматини ганимат билинг, чуқки жаннат унинг оёғи остидадир, деган эканлар.

Мазкур ҳадисдан мuddао, “жаннатга кириш учун газот қилиш шарт эмас, онанинг хизматига бўлишнинг ўзи жаннат эшикларини очиб беради”, деган фикрни мусулмонлар онгига синдиришди, албатта. Иккинчи жаҳон уруши бошланиб авж олаётган йилларда ўзбек аёллари ҳам, унинг ўғиллари ҳам танлаш, кимнингдир ҳузурига бориб кенгашиб иш тутуш, нажот топишнинг имкони йўқ эди. Бунинг нимагилни ёлғиз ўғилнинг урушга кетиши, у ерда бўлиши, қайтиши оналарни ўз бошидан ўтказган инсон сифатида биз яхши биламиз. Эп-юрт, миллат-оила ҳимоясини истиёси қилганда, ҳеч ким ўз хоҳиши билан урушга боришни истеган эмас, истамайди ҳам. Бироқ кетишга тўғри келдими, кетганга осон, қолганларга қийин бўлади. Қолиш барчага оғир кечеди. Энг оғир эса онага! Негаки у бир вақтининг ўзида ҳам кеткандан хавотирда юради, ҳам қолганларни тинчлантириш, тушунлиққа туширмаслик, уларга умид ва ишонч бағишлаш — ҳаётни тўхтатмаслик масъулияти билан кун санайди.

Тўрт келин — қисқа умрларининг чучугидан қўра аччиғини роса тотиб бўлганлар, онасининг этагидан қаттиқ тутиб олган болакай, икки қўлдаги икки бола, яна бири бешикда-ю, бошқа бири онасининг қорнида — мири кам бу дуненинг қаҳри, бедодликларидан бутунлай беҳабарлардан олдинда қўлини бағрига бошиб, чиндан ҳам сув келса симирлашга, тош келса кемиришга тайёр Зулфия ая “мана мен борман-ку”, дегатгандек. Энг асосийси, Президентимиз алоҳида урғу берганидек, бу қандайдир бир тўғима сиймо эмас, “балки ҳаётимизда чиндан ҳам бўлган тарихий воқеа — мўътабар

Электрон солиқ хизматлари

ПАНДЕМИЯ ЯНГИЛИКЛАР УЧУН ЧЕКЛОВ ЭМАС!

Абдурауф ҚОҲЖОВОВ,
иқтисодий шарҳловчи

Карантин сабаб жорий этилган чекловлар одатий турмуш тарзимида жуда кўп ўзгаришлар киритмоқда. Айниқса, уйда қолиш мажбуриятига мослашиш, кўникиш ҳеч ким учун осон кечаётгани йўқ. Аммо мазкур синовли давр бизга кўплаб ижобий жиҳатларни тақдим этаётгани ҳам бор гап. Масалан, карантин ва изоляция сабаб барча соҳалар масофадан ишлашга, онлайн мулоқот платформасига жадал ўта бошлади. Натижада ҳар қандай даражадаги масалаларни масофадан ҳал этиш тобора оддий ва одатий ҳолга айланмоқда.

"SOLIQ" МОБИЛ ИЛОВАСИ

Давлат солиқ қўмитаси ҳузуридаги Янги технологиялар илмий-ахборот маркази ҳам карантин даврида ўз номи ва мақсадларига мос тарзда ишлашда давом этапти.

Энг муҳими, барча зарур юмушларни масофавий бажариш учун солиқ тўловчилар олдида турган саволларга ечим топилиди, янгиликлар сони ва сифати оширилди, қулайликлар қамрови янада кенгайтирилди.—дейди Янги технологиялар илмий-ахборот маркази директори Ҳаётжон Насруллаев. — Мисол учун, марказимизнинг "SOLIQ" мобил иловаси карантин даврида солиқ тўловчиларни ортиқча вақт, куч ва харажат сарфидан халос этапти. Улар уйдан чиқмасдан, мобил илова орқали бу юмушни санокли дақиқаларда амалга оширапти.

Мазкур мобил илова ёрдамида жисмоний шахслар ер ва мол-мулк солиқлари суммаларини аниқлаши ва тўлаши мумкин. Тўловлар банк пластик карточкаси орқали амалга оширилади. Мобил иловадан иш ҳақи тўғрисида маълумотларни олиш, СТИРни аниқлаш ҳам осон. Солиқни тўлаш, тўлов топшириқнома яратиш ва унинг ҳолати билан танишиш имконияти эса аяк тартибдаги тадбиркорлар ва юридик шахслар учун бирдай фойдали бўляпти. Мобил илова, шунингдек, шахсий ҳисобварақ маълумотлари ҳисобланган — тўланган солиқлар, қарздорлик ёки вақтида тўланмаган қарздорлик учун устамалардан хабардор бўлишда қўл келмоқда.

ЭЛЕКТРОН РАҚАМЛИ ИМЗО

Карантин даврида электрон рақамли имзо билан боғлиқ кўплаб масалалар ҳам сўроқ остида қолаётган эди. Чунки Давлат хизматлари маркази томонидан жисмоний ва юридик шахсларга берилган электрон рақамли имзо сертификатининг амал қилиш мuddати тугаши турли давлат хизматларидан уйдан туриб фойдаланишни чеклаб қўйиши тайин эди.

Ҳозирги шароитда янги электрон қалит олиш учун ДХМга боришга ҳожат қолмади. Чунки иш ва бизнес жараёнларининг тўхтаб қолиши муаммолар сони ошишига олиб келади. Ҳўш, бундай вазиятда қандай йўл тутиш керак? Бу савол электрон рақамли имзо фойдаланувчиларини узоқ ўйлантирмади.

Биз бу масалани ҳал этишнинг оқилона йўлини тақдим этдик, — дейди марказ директори ўринбосари Музаффар Машарипов. — Электрон рақамли имзо қалитини интернет орқали реал вақт режимида олиш имконияти ишга туширилди. Унга қўра, Давлат хизматлари марказига бормасдан, e-imzo.uz сайти орқали электрон рақамли имзо қалити мuddатини уйдан туриб янгилаш йўлга қўйилди.

Марказ айна йўналишида солиқ тўловчилар учун қулайлик ва енгиллик яратишда давом этди. Пировадда Давлат солиқ қўмитаси ва Давлат хизматлари маркази томонидан жисмоний ва юридик шахсларга электрон рақамли имзо қалити ва сертификатини махсус ахборот

ресурси орқали бериш механизми жорий этилди. Бунда ушбу давлат хизматидан мурожаат этувчи ҳали электрон рақамли имзо сертификати эга бўлмаган тақдирда ҳам фойдаланиши мумкин. (<https://e-imzo.uz/#instructions>)

Яқинда Давлат солиқ қўмитаси томонидан карантин даврида қорхоналар ишини енгиллаштириш ва узлуксиз фаолият юритиши учун мақбул шароитлар яратиш мақсадида йирик солиқ тўловчиларнинг транспорт воситаларига махсус рухсат берувчи стикерлар берилиши маълум қилинди. Йирик солиқ тўловчилар Янги технологиялар илмий-ахборот маркази томонидан қисқа мuddат ичида ишлаб чиқилган интерактив хизматдан фойдаланган ҳолда ушбу рухсат берувчи ҳужжатни олиш имкониятига эга бўлди (<https://my.soliq.uz>).

ЯНГИЧА ИШЛАЁТГАН "СЕКТОРБАЙ"

— "Секторбай" ишлаш тизими ҳам айна керакли ва зарур вақтда иш бошлаган муҳим лойиҳалардан бири бўлди, — дейди марказ директори Ҳаётжон Насруллаев. — Ушбу янги тизим тадбиркорларнинг муаммоларини ҳал этиш, уларни қизиқтирган саволларга тезкор ва аниқ жавоб бериш мақсадида ишлаб чиқилди.

Тизимдан фойдаланиш содда ва тушунарли: телеграмда @SektorUzbot орқали сектор хизматларига улашиш мумкин. Тадбиркорлик субъекти ушбу бот ёрдамида ўз ҳудудидаги сектор раҳбарига мурожаат йўллаши мумкин. Мурожаатлар тўғриван-тўғри порталга бориб тушади. Бу ерда эса улар автоматик шаклда тақсимланади. Сектор раҳбарлари ўзининг логин пароли билан кирганида уларга тақсимланган барча мурожаатларни қўриши мумкин ва мутасадди ташкилотларга маълумот бериш имкони бўлади. Керакли ташкилотлар бу муаммоларни ўрганиб, ҳал қилганидан кейин порталга уларни қандай ечгани ҳақида жавоб киритади. Умумий назоратни туман ҳокими-нинг биринчи ўринбосари амалга оширади.

Айни кунда тизим билан республикамизнинг барча ҳудуди қамраб олинган. Мурожаатларни қўриб чиқиш мuddати 3 иш куни этиб белгиланган. Янги ишлаб чиқилган мазкур тизим Тадбиркорлиқни ривожлантириш агентлиги, сектор ва ташкилот раҳбарлари томонидан юритилади.

Бу қанчалик самара берапти? Биргина мисол: хизмат дастлаб Боевот ва Тўрақўрғон туманида ишга туширилганида бир ҳафтада 300 дан ортқ мурожаат келиб тушди. Шундан 90 фоизи бир кунда ҳал этилди.

Мамлакатимизда 200 дан ортқ кишлоқ ва шаҳар тумани мавжудлиги инobatга олинса,

янги тизимнинг мурожаатларни ҳал этишда қанчалик самара келтиришини тасаввур қилиш қийин эмас. Бундан ташқари, пандемиянинг нафақат иқтисодий, балки иқтисодий ҳавфи ҳам жиддий хавотирларга сабаб бўлаётган айни чоғда бундай кўлаб-қувватлашларнинг иқтисодий аҳамияти ҳам катта.

ҚЎШИМЧА ҚИЙМАТ СОЛИГИ ОФИСИ

Яна бир махсус хизмат — интернет компанияларнинг ҚҚС офиси — <http://tax.uz> ҳам карантин даврида муҳим лойиҳалардан бири бўлди. Ушбу янги хизмат қай жиҳати билан манфаатли?

— Гап шундаки, Солиқ кодексига мувофиқ, шу йилдан бошлаб мамлакатимиз ҳудудида жисмоний шахсларга хизматларни электрон шаклда тақдим этадиган хорижий компаниялар учун қўшилган қиймат солигини (ҚҚС) тўлаш жорий этилди, — дейди марказ директори ўринбосари Музаффар Машарипов. — Интернет компанияларнинг ҚҚС офиси айнан шу тоифадаги компанияларни рўйхатга олишга хизмат қилади.

Бугунги кунга қадар ҚҚС офиси орқали Ўзбекистонда 9 та хорижий компания ихтиёрий солиқ тўловчи сифатида рўйхатдан ўтди. ҚҚС бўйича биринчи тўлов "Google Commerce Limited" компанияси томонидан амалга оширилди. Компания жорий йилнинг I чораги якунларига қўра, давлат бюджетига 85 минг евро миқдорида маблағ тўлади. Давлат солиқ қўмитасига ҚҚС офиси орқали рўйхатдан ўтиш учун хорижий компаниялардан аризалар келиб тушиши давом этмоқда. Демак, бу масалада давлат бюджетига келиб тушадиган маблағлар миқдори ортқ боришига ишонч ва асослар етарли.

Мухтасар айтганда, пандемия сабаб юзга келган вазият ана шундай қулай, замонавий ва янги имкониятлар салмоғини ошириди, онлайн хизматлар ривожини тезлаштириди. Албатта, карантин даври яна қачонгача давом этиши ҳозирча номаълум. Лекин шуниси аниқки, энди Ўзбекистоннинг, сиз ва бизнинг ҳаётимиз кечагидай бўлмади — рақамли технологияларга эътиборимиз, эҳтиёжимиз тобора ортиб бораверади. Замонавий дунёнинг асосий талаби, барқарор ривожланишнинг муҳим шарти ҳам шу аслида. Янги технологиялар маркази ўз олдида мазкур тараққиёт жараёнининг энг фаол ва ташаббускор иштирокчиси бўлишни мақсад қилиб қўйган. Демак, электрон хизматнинг янгидан янги турларини тақлиф ва татбиқ этишда давом этади.

Мезон

Халқаро таълим дастурларидаги иштирок қандай афзаллик беради?

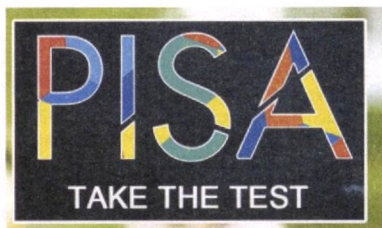
Дилшода НОРБОЕВА,
Халқ таълими вазирлиги
бошқарма бошлиғи ўринбосари

Мамлакат иқтисодиётининг барқарорлиги, барча соҳаларда ривожланган давлатлар билан рақобатлаша олиши меҳнат бозоридаги кадрлар салоҳиятига боғлиқ. Бундай мутахассислар эса таълим муассасаларида ўқиб, улғаяди. Демак, сифатли таълим иқтидорли кадрларни юзга чиқаради, билимли мутахассислар эса ривожланган, бой жамиятни қуради.

Шу нуқтаи назардан мамлакатимиз ўз тараққиётининг янги даврига қадам қўйган бугунги кунда инсон капиталига сармоа киритиш, таълимни ислоҳ қилиш устувор вазифалардан бирига айланди.

Барча соҳадаги ислохотларни амалга оширишдан аввал, албатта, халқаро тажрибани ўрганиш, таҳлил қилиш ва натижаларни кузатиб бориш алоҳида аҳамият касб этади. Мамлакатларда юритилаётган таълим сиёсатининг қай даражада самара бераётгани халқаро рейтингларда ўз аксини топади.

ICILS, ICCS, TEDS, TIMSS, PIRLS, PISA, TALIS каби халқаро баҳолаш дастурлари орқали турли йўналишлар бўйича рейтинглар аниқланади ва ёълон қилинади. Улар орасида энг нуфузлиси PISA баҳолаш дастури бўлиб, ундаги иштирокчи давлатлар сони 85 тани ташкил этади.

2021 йилда ўтказиладиган PISA халқаро тадқиқотида бизнинг ўқувчилар ҳам иштирок этиши, халқаро аренадаги Ўзбекистон ҳам ўзини муносиб тарзда намойн этиши учун қатор ишлар амалга оширилмоқда.

Президентимиз фармонида мувофиқ, мамлакатимизнинг 2030 йилга бориб PISA халқаро баҳолаш дастури рейтинг бўйича жаҳоннинг 30 та илгор мамлакатга қаторига кириши устувор вазифа этиб белгилангани ҳам мазкур тадқиқотда муваффақиятли иштирок этиш масаласига давлат сиёсати даражасида юксак эътибор қаратилаётганидан далolatдир.

Бу тадқиқотнинг жозибаси нимада? У дунё таълим тизимига қандай таъсир этмоқда? Мазкур саволларга жавоб бериш учун PISA тадқиқотининг кўп йиллик таҳлилларига асосланган халқаро экспертлар, тадқиқотчилар мулоҳазаларига ҳамда PISA дастурининг асосчиси ва координатори, Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотининг Таълим департаменти раҳбари жаноб Андреас Шляхернинг "Жаҳон миқёсидаги таълим. XXI аср мактаб тизимини қандай барпо этмоқ керак?" номли китобида мурожаат этдик.

2015 йилда ўқувчиларнинг таълимдаги ютуқларини баҳолаш бўйича PISA дастурида қатнашган 12 миллионга яқин ўқувчи ўқиш, математика ва табиий фанлар бўйича ҳатто оддий топшириқларни ҳам бажара олмади. Тадқиқотларнинг мақсади гуруҳига аҳолисининг даромади юқори ва ўртача даражада бўлган жаҳоннинг 72 мамлакатига яшайдиган 15 ёшли ўсмирлар кирганди.

Гарчи умумий ўрта таълимга сарфланган харажатлар бу даврда 20 фоиз ошган бўлса-да, сўнгги ўн йил ичида Ғарб мамлакатлари ўқувчиларининг таълимдаги натижалари амалда яхшиланмади. Кўп давлатларда таълим сифати, мактаб жойлашган ҳудуд ва ўқувчилар яшайдиган жой ўртасидаги бевосита боғлиқлиқни кузатиш мумкин.

Бирок вьетнамлик ва эстониялик кам таъминланган ўқувчиларнинг 10 фоизи таълим натижалари Лотин Америкасининг баъзи мамлакатларидаги энг бой оилаларда улғаяётган ўқувчиларнинг натижаларидан юқори.

Кўп мамлакатларда энг ночор мактабларнинг ўқувчилари юқори натижаларга эришгани хусусида бир ўйлаб қўрайлик. Бугунги жаҳон таълим тизимида етакчи давлатларнинг кўпи фақат яқиндагина бу даражага эришганини ҳам ҳисобга олайлик. Демак, буни амалга ошириш мумкин ва шарт.

Халқаро тадқиқотларда иштирок этиш бизга илгор таълим амалиётини кузатиш, инновацион таълим сиёсати ҳамда амалиётини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш жараёнлари, умуман, ўрганишимиз мумкин бўлган кўпгина муваффақиятли мисоллар билан танишиш имконини ҳам беради.

PISA дастурининг энг муҳим кашфиётларидан бири шуки, таълим тизимлари ўзгариши ва яхшиланиши мумкин. PISA маълумотлари ижтимоий ночорлик ва мактаб болаларининг натижалари ёмонлиги ўртасида ғайрихитийрий алоқа йўқлигини исботлади. Модомики, айрим мамлакатлар ўзлаштиришни яхшилашга қаратилган сиёсат юритиши мумкин экан, нега энди бошқа давлатлар бундай қилолмайди?

Немис мактаб тизими аънаваный тарзда болаларни ўн ёшда турли йўналишлар бўйича ажратади. Бу жараёнда уларнинг баъзилари академик таълим йўлидан кетади ва интеллектуал ходим бўлиб етишади. Бошқалари эса касбий йўлдан кетади ва интеллектуал ходимларга хизмат қўрсатади. PISA тадқиқоти бундай саралаш жараёни кўп ҳолда мавжуд ижтимоий-табақавий тузилмани мустақамлағанини қўрсатади.

2000 йил аввалида Германия таълим соҳасига мўлжалланган федерал харажатларни амалда икки баробар оширди. Бу ислохотлар мамлакатдаги ўқитиш тизимини сезиларли даражада ўзгартириб юборди. Болаларни эрта ёшдан тарбиялаш кенг тос олди. Мактаблар учун миллий таълим стандарти жорий қилинди ва кам таъминланган ўқувчиларга, муҳожирларнинг болаларига кўпроқ ёрдам қўрсатила бошлади. Тўққиз йилдан кейин PISA натижалари таълим йўналишларига ҳам, таълим имкониятларининг тенглигига ҳам Германияда сезиларли ижобий ўзгариш рўй берганини қўрсатади.

У нисбатан қисқа мuddатда ўз таълим тизимини яхшилаган ягона мамлакат эмас. Жанубий Кореянинг ўртача кўрсаткичи 2000 йилдаёқ юқори, аммо мамлакатдаги элита қатламнинг тор доира вақилларига PISA тадқиқотида ўқиш саводхонлиги бўйича юқори даражага эришганди. Ўн йилдан қамроқ мuddатда бу давлат юқори кўрсаткичларга эга ўқувчилар сонини икки баробар ошира олди.

Эстония ва Финляндия европалик педогог ҳамда сиёсатчилар учун машҳур саёҳат йўналишига айланди. Бу мамлакатларда ўқувчилар 6 ёшга тўлгандан кейин мактабга боради ва бошқа давлатлардагига қараганда бир ўқув йилида машғулотларга кам вақт сарфлайди. Аммо ўн беш ёшда бу ўқувчилар ўз ижтимоий-иқтисодий мақомига қарамай, дунёдаги энг юқори кўрсаткичларга эришади. Фуқароларининг фаровон ҳаёт кеңиришини кўлаб-қувватлаш учун мамлакатлар таълимга маблағ сарфлаши зарур. Аммо ўқитишга бевосита киритиладиган инвестиция салмоғини ошириш таълимнинг ўз-ўзидан яхшиланишига олиб келмайди.

Масалан, йилига бир ўқувчи учун Венгрияда 47 минг, Люксембургда 187 минг АҚШ доллари ортиқ маблағ сарфланади. Бирок иккала мамлакатнинг 15 ёшли ўқувчиларининг натижалари бир хил. Бошқача айтганда, муваффақият таълимга йўналтирилган маблағ миқдори билан эмас, балки унинг қандай сарфлангани билан ўлчанади.

Кўп ота-оналар болаларининг чуқур академик билим бериладиган, шу билан бирга, театр, мусиқа ёки спорт тўғрисидаги қатнаши учун имконият мавжуд бўлган мактабларда ўқишини хоҳлайди. Бу ҳар доим муҳим масала бўлган. Германия, Финляндия, Швейцария, Япония, Эстония, Швеция, Нидерландия, Янги Зеландия, Австралия, Чехия ва Хитой таълим тизими бу борада ўзига хос мувозанатни топишнинг уddасидан чиқди.

PISA дастурига ўхшаш халқаро тадқиқотлар мамлакатларнинг таълим тизимини ўзаро қиёслаш натижаларини ақс эттирадиган ўзига хос кўзгудир. Яна, таълим натижаларини яхшилашга ҳалал берувчи кўлаб омилларни илмий асосда аниқлаш ва баргараф этишга имкон яратиш, таълим тизимини муваффақиятли ислоҳ этишга хизмат қилади.

Эътироф

"THE NEW YORK TIMES" Ўзбекистоннинг сайёҳлик салоҳияти ҳақида

Соҳиба МУЛЛАЕВА,
"Янги Ўзбекистон" муҳбири

Мақола Буюк Ипак йўли тарихи ва унда Ўзбекистоннинг ўзига хос ўрни, жамиятда ҳукмрон бўлган тузумларнинг унинг ривожланишига таъсири ҳақидаги маълумотлар билан бошланади. Унда Самарқанд, Бухоро ва Хива шаҳарларининг кечмишидан то бугунги кунгача бўлган тарихи ёдга олинади. Муаллиф ҳар бир тарихий шаҳарга бориб, уларнинг меъморий қиёфаси, инфраструктураси ва туристик салоҳияти тўғрисида батафсил маълумот беради. Таассуротларини баён этиб, бетакрор фотосуратлар билан уларни янада бойитган.

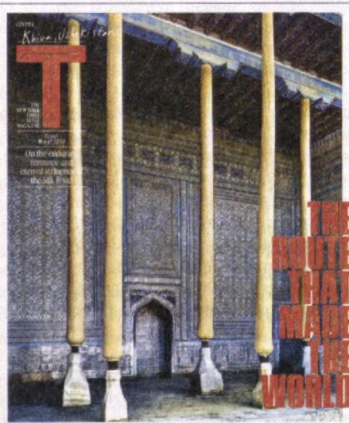
Мақола муаллифи Атиш Тейсер саёҳати давомида унга ҳамроҳ бўлган ёш жуфтлик — Азиз ва Мадина ҳақида ҳам қувнок, қизикарли фактларни келтириб ўтиб, халқимизнинг содда, самимий ва меҳмондўстлигига алоҳида эътибор қаратади.

Тошкент ҳақидаги илк тасаввурлари ҳақида у бундай ёзади: "Узуналиги 22 километр бўлган Тошкент метросида улугвор станциялар жойлашган бўлиб, уларнинг бир нечтаси уч даражали авизалар билан жиҳозланган. Биттасида эса фазовий муҳит яратилган. Тошкентда бўлган биринчи кунимда бу жой ҳақидаги тасаввурларимни ўзгартирадиган бир объектга дуч келдим. Мен шу пайтгача Тошкентни, масалан, Истанбул, Қоҳира ёки Бағдод каби катта исломий

пойтахт деб билмаган эдим. Лекин Ҳазрати Имом мажмуасини кўргач, фикрларим ўзгарди".

Самарқанд ҳақида сўзлар экан, ундаги ҳунармандлик намуналари, гўзал санъат асарларига пол қолганини айтиб, шаҳарни ҳақиқатан Марказий Осиё тарихидан сўзлайдиган мукамил манба, дея таърифлайди. Бухорога эса ҳақиқий "музей шаҳар", деб баҳо беради. У юзлаб мадраса ва қарвонсаройлар шаҳри ва юзга яқин масжидларни кўргани ва тарихий руҳ акс этган кўчаларни ёлғиз сайр этгани ҳамда юрагига кечган ҳис-туйғуларини баён этади.

Хива тўғрисида сўзлаганда, муаллиф Қизилқум чўлларида Буюк Ипак йўлининг қарвонлари

Кун мавзуси

Хайру саховатга, ўзгаларга кўмак кўрсатишда кимўзарлик қилган инсонлар жаннатга ҳам кимўзарлик ила киргай.
Алоуддин Самарқандий

“ФУТУВВАТ БАРЧА ҚИЛМАҚДҲР, ДЕМАК ЙЎҚ”

Ойбек АБДУМЎМИНОВ,
Фанлар академияси ҳузуридаги
Ўзбекистоннинг энг янги тарихи маркази
директори ўринбосари

Коронавирус пандемиясининг пайдо бўлиши тараққиётнинг юксак чўққисини заб этганини даъво қилаётган ривожланган давлатларни ҳам жиддий қалқитди. Улардаги бир маромдаги ҳаёт тарзи ўзинини бошқа тарафга буриб юборди. Барча мамлакатлар қатори вирус Ўзбекистонни ҳам четлаб ўтмади.

Тан олиб айтиш кераки, ушбу касаллик ҳали мамлакатимизга кириб келмасданқў, одамларда ташвиш, яъни бизнинг шифокорлар бу касалликни аниқлай, даволай олармикин, деган ҳадик ҳам бор эди. Бирок бугун кунда Ўзбекистон тажрибаси ўзини оқлаётганини ҳар бир фуқаро ич-ичидан ҳис қилиб турибди. Ҳар кун қўлаб беморларнинг ушбу дардан фориғ бўлаётгани, халқаро стандартларга жавоб берадиган катта сифимли карантин зоналари ва шифохоналарнинг қурилаётгани фикримиз исботидир.

Шу ўртада масаланинг бошқа жиҳати ҳам бори, у аҳолининг ижтимоий ҳимояси ва моддий аҳоли билан боғлиқ. Зеро, айни пайтда бутун жаҳонда аҳолининг ижтимоий ҳимоя қилиш масаласи глобал муаммага айланиб улгурди. Шундай шароитда ҳам Ўзбекистонда ишсизлар, кўмакка муҳтожларга ёрдам кўрсатувчи “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракати фаолияти йўлга қўйилди. У орқали республикамизнинг барча ҳудудларига моддий ва маънавий ёрдам кўрсатилмоқда.

Умумийда ҳам бой-бадавлат, тадбиркор кишиларнинг кўли доим халққа моддий ва маънавий ёрдам бериб келган. Хусусан, Хожа Аҳрор Валий йирик мулк, ер-сув эгаси бўлган. Лекин у бу бойликдан тариқат, дини ислом, бева-бечоралар, камбағалларга ёрдам кўрсатиш йўлида фойдаланган. Кенг миқёсдаги бунёдкорлик ишларини олиб бориб, масжид, мадрасалар бунёд этган. Халққа солинган солиқларни тўлаб, уларни моддий ва

маънавий қўллаб-қувватлаган. Жумладан, Умаршайх мирзо Шош аҳолисига 250 минг динор солиқ солганда, Хожа Аҳрор бу солиқнинг ҳаммасини ўз ҳисобидан тўлагани фикримиз далилидир.

Ўрта асрларда яшаган карманлик Қосимшайх Азизон эл бошига келган вабони ўзига сўраб вафот этгани тўғрисида айрим маълумотлар мавжуд. Бундан ташқари, йирик давлат арбоби, башариат шоири Алишер Навоий ҳам барча маблагларини хайру саховат ва бунёдкорликка сарф этган. Тарихчи Мирзо Ҳайдарнинг “Тарихи Рашидий” асарида ёзишча, “Алишербекининг бир кунлик даромади 18 минг шохрух-ий динор эди ва бу даромаднинг ҳаммасини хайрли ишларга сарф этарди”. Ҳазрат Навоий ҳар кун мискин-очор, заифа ва бева-бечоралар, талабалар, мусофирларга озиқ-овқат, кийим-кечак, маблаг билан ёрдам берган. 1500 йили Ҳирот халқининг 100 минг динорлик қўшимча солиғини ўз ҳисобидан тўлаб юборгани тўғрисида далиллар мавжуд.

Хонданирнинг таъкидлашча, Халосия хонақосида ҳар йили Навоий томонидан муҳтожларга 2000 та пўстин, чопон, кўйлак-иштон, салла-бош кийим, қабуш кабилар улашилган. Бундай мисоллар тарихимизда жуда кўп. Биргина Иккинчи жаҳон урушида ўзбек халқининг юксак инсонпарварлик фазилатлари яна бир бор яққол намойён бўлган. Хусусан, тарих фанлари доктори, профессор Ҳ.Зиёевнинг ёзишча, Ўзбекистон мудофаанинг моддий эҳтиёжини таъминлашда олдинги сафларда

туриб, нимаки зарур бўлса, барчасини аямай сарфлади. Чунончи, уруш йилларида аҳоли томонидан мудофаа жамғармасига 649,9 миллион сўм нафд пул, 4 миллиард 226 миллион сўм заём пули, 52,9 кило олтин ва қумуш топширилди. Армияга 7 миллион 518 минг 800 та гимнастёрка, 2 миллион 636 минг 700 пахталик, 2 миллион 221 минг 200 этик ва кўнжли ботинка юборилди. Ёнгил саноат вазирилик қорхоналари томонидан фронтга 246 миллион 918 минг 700 сўмлик маҳсулот жўнатишган. Бундай мисоллар жуда кўп. Ҳатто Ҳасан ота Исмолов исмли ватандошимиз 1941 йили фронтга олма олиб борган.

Фанда тарих такрорланади, деган назария мавжуд. Бугун дунё аҳли кўринмас ёв билан олишаётган айни шароитда “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракатининг ташкил этилиши муҳим воқеялик бўлди. Бу ташаббус халқимизни бирлаштириш ва яқдлик бўлишга ундади. Мураккаб шароитда юртдошларимизнинг ўзаро ёрдам ва мурувват кўрсатиш каби хислатларини намойён этяпти.

Улғў жадид алломаси Маҳмуд-хўжа Бехбудий 1913 йили “Самарқанд” газетасида эълон қилган “Миллатлар қандай тараққий этарлар?” номли мақоласида: “Миллатлар тараққийга бир неча сабаблар бўлуб, тўб сабаби уламо ила агниёнинг ҳамийят ва ғайратларидур. Тараққий қилгон ва ё энди тараққий қилгувчи миллатлар аҳолига диққат қилинса, мазкур икки синф муҳтарамни ўз миллатларига сўз ва оқча ила хидмат этганлари фавран зоҳир бўлуб”, деб таъкидлаган эди.

“Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракати мамлакатимиз ва халқимизнинг пандемия устидан ғалаба қозонишда катта аҳамиятга эга бўлади. Президентимиз таъкидлаганидек, ушбу ҳаракатда фаол иштирок этган саховатпеша тадбиркорлар, фермерлар ва бошқа кишилар, албатта, энг янги тарихимизнинг янги қаҳрамонлари сафидан жой олади. Уларнинг халқ ва миллат олдидаги хизматлари ҳақида китоблар битилади.

Охирги пайтда дунёда ҳар кун 90-100 минг нафар инсон коронавирусни юктириб олмақда. Бугунга келиб, унга чалинганларнинг умумий сони 4,2 миллиондан ортиб кетди. Минг афсуски, уларнинг 292 минг нафардан зиёди оламдан ўтди.

Таъкидлаш зарурки, дунёнинг кўплай мамлакатларида коронавирус пандемияси билан боғлиқ вазият ўзгаришсиз қолмоқда. Ҳатто пандемияга қарши муваффақият билан курашган Жанубий Кореяда бир ойлик пасайишлардан сўнг коронавирусга чалинганлар сони яна кескин ошди. У ерда сўнгги суткада вирус юктирганлар сони 54 кишига кўпайди. Бу 12 апрелдан буён қайд этилган энг юқори кўрсаткичдир. Эътиборли жиҳати, Жанубий Кореядаги янги касалланиш ҳолатларининг барчаси ўз-ўзини изоляция қилмаган битта бемор билан боғлиқ.

Бу мисоллар, ўз навбатида, халқимиздан жорий этилган барча тартиб-қоидаларга қатъий амал қилишни талаб этади.

Шу йил 7 май куни ўтказилган видеоселектор йиғилишида давлатимиз раҳбари: “Ҳар биримиз карантин ва санитария-гигиена қоидаларига қатъий амал қилиб, ўзимиз, яқинларимиз ва халқимизнинг соғлиғини ҳимоя қилиш учун масъул эканимизни унутмаслигимиз зарур ва шарт”, деб бугунги куннинг энг устувор тамойилини яна бир бор белгилаб берди.

Республикамизда карантин чекловлари юмшатилиши бораборада зийраклик ва эҳтиёткорлик билан карантин қоидаларига тўлиқ амал қилишимиз зарур.

Афсуски, айрим фуқаролар бугунги вазиятда мавжуд қонун-қоидаларга риоя қилиш ва шу орқали санитария-эпидемиологик вазият барқарорлигига ҳисса қўшиш ўрнига ўзи ва бошқаларнинг ҳаётини хавф остида қолдириб, эпидемияга қарши кураш қоидаларини қўпол равишда бузмоқда. 2020 йил 10 май куни Ўзбекистонда коронавирус аниқланганлар сони аввалги кунлардан кўпайиб, 69 нафарни ташкил

Карантин юмшатилиши бемалолликни эмас, қатъийликни талаб этади

Ўткир ҲАСАНБОВ,
Ўзбекистон Мусулмонлари диний
идораси масъул ходими

этгани барчамизни карантин талабларига риоя этишда ҳушёрлигимизни оширишимиз зарурлигини кўрсатади.

Таассуфки, пандемия туфайли ўрнатилган тартиб-қоидаларни менсимаслик ҳолатлари ҳам учраётгани кишини қаттиқ ташвишга солади. “Бирники — минга, миники — туманга”, деган гап бор халқимизда. Арзимас баҳона билан карантин қоидаларини писанд қилмай, ваз-қарсонлар тўқитган кимсаларнинг мақсади нима? Ахир, улар ҳам вазиятни яққол кўриб, сезиб туришибди-ку.

Ислом динида инсоннинг юқумли касалликларга сабр қилишига улғў савоблар ваъда қилинган. Агар бирор жойда вабо ёки ҳалок қилувчи юқумли касаллик тарқалса, у ердаги киши сабр қилса, унга шаҳидлик савоби берилади. Агар бирор кимса бе-сабрлик қилса, у бу ажрдан бебаҳра қолади.

Шундай экан, ҳар бир фуқаро берилган тавсия ва кўрсатмаларга амал қилмаса, аввало, ўзининг, оиласининг, яқинларининг ҳаётига катта хавф туғдириши, ҳатто умрига зомин бўлиши мумкинлигини унутмаслиги зарур.

Уламолар иттифоқ қилган қоида шуки, Ислом шарияти ҳукмларининг мақсади бешта асосни ҳимоя қилишга қаратилган бўлиб, улар жон, дин, насл, мол ва ақлдир.

Қуръони каримда: “Аллоҳ сизларга енгилликни хоҳлайди ва сизларга қийинчиликни хоҳламайди” (Бақара сураси, 185-оят), дейилади. Бошқа ояти каримада: “...ўз қўлларинг билан ўзларингизни ҳалокатга ташламанглар...” (Бақара сураси, 195-оят), дейилган.

Ҳазрати Пайғамбаримиз алайҳиссалом: “Зарар бериш ҳам, зарар кўриш ҳам йўқ”, деганлар. Жонни асраб-авайлаш тўғрисида булардан бошқа ҳам кўплай диний кўрсатмалар мавжуд.

Мўътабар фикрий китобларда: “Айни пайтда саломатликка ва келажақда тинч-тотувликка сабаб бўладиган нарсаларга амал қилиш шароит ва ақл нуқтаи назаридан вожиб ҳисобланади”, деб баён этилган.

Афсуски, айрим жойларда жаноза каби диний маросимни амалга оширишда республика махсус комиссиясининг карантин бўлича талабларига, шунингдек, Ўзбекистон мусулмонлари идораси уламолар кенгашининг коронавирус инфекцияси тарқалишининг олдини олиш тўғрисидаги қарарига амал қилмаслик оқибатида но-хуш ҳолатлар содир бўлмоқда.

Ислом динида инсонлар ўз раҳбарларига, айниқса, ҳозирги каби таҳликали даврда ҳар бир мусулмон диний масалаларда уламоларнинг, саломатлигини сақлашда эса табиб-шифокорларнинг кўрсатмаларига қатъий риоя этиши талаб қилинади.

Жумладан, вилоятларимизнинг бирида жаноза ва дафн маросимларида белгиланган карантин талабларига риоя этмаслик оқибатида кўп сонли фуқароларни карантинга олишга мажбур бўлинди.

Инсонлар манфаатини юзага келтириш ҳамда улардан зарарни даф қилиш Ислом динида баён этилган олий ҳикматдир. Жамоавий намозларни адо этиш суннат бўлса, лекин уларни адо этиш билан зарар келиб чиқса, ана шу зарарнинг хавфи устун кўрилади. Пандемия шароитида Ўзбекистон мусулмонлари идораси уламолар кенгашининг бошқа мусулмон мамлакатларида каби қабул қилган қарар ва қарорларига зид равишда хонадон ва масжидларда жамоавий намозларни адо этишга ҳаракат қилиш ёки жаноза, дафн маросимларида белгиланган (10–15 киши) ададдан кўп одамларни тўплаш мусулмонларнинг жони ва соғлиғини хатарга қўйишни унутмаслик керак.

Ислом динида инсонлар ўз раҳбарларига, айниқса, ҳозирги каби таҳликали даврда ҳар бир мусулмон диний масалаларда уламоларнинг, саломатлигини сақлашда эса табиб-шифокорларнинг кўрсатмаларига қатъий риоя этиши талаб қилинади. Касаллик тарқалишининг олдини олиш бўйича ҳукумат, шифокорлар ва уламолар қандай йўл-йўриқ ва тавсиялар беришса, уларга амал қилиш зарур. Зеро, ояти каримада: “Эй имон келтирганлар! Аллоҳга итоат этингиз, Пайғамбарга ва ўзларингиздан (бўлмиш) бошлиқларга итоат этингиз!” деб таъкидланган (“Нисо” сураси, 59-оят).

Бугун ҳар қачонгидан кўра, амрга итоат этадиган, бирлашадиган, жиғшлашадиган муваққат даврда яшаймиз. Халқимизда “Ҳар бир тун ортида тонг бор”, деган нақл бор. Бу ўзида жуда катта умид ва ишончнинг жамлаган иборадир. Тушунган ҳолда итоатимиз, чиройли сабримиз, хайрли амалларимиз ила бундай синовли кунларни енгиб ўтсак, эртага тинч-тотув, хотиржам, тўкин кунларга етамиз, албатта.

Ҳар биримиз зиммामиздаги вазифаларга янада масъулият билан ёндашиб, санитария-гигиена талабларига қатъий риоя қилишимиз, энг бебаҳо неъмат бўлган сўхат-саломатликни асраш ва ҳимоя қилиш учун барча зарур чораларни амалга оширишимиз шарт.

Тадбиркорлик — тараққиёт таянчи

Андижонлик ҳунармандлар лойиҳалари юқори баҳоланди

Бошланиш 1-бетда

— Танловда тўртта йирик лойиҳамиз эътироф этилиб, грант маблаглари ҳисобидан молиялаштириладиган бўлди, — дейди “Ҳунарманд” уюшмаси вилоят бошқармаси бошлиғи Шахлохон Солиева. — Ташаббускорларнинг ўз маблагларини қўшиб ҳисоблаганда йил охиригача 4 миллиард сўмдан ортиқ манзилли ва мақсадли ишлар амалга оширилади. Лойиҳа ташаббускорлари хайрли ҳаракатларни бошлаб юборишган.

Ҳунарманд Искандар Тургунов Андижон шаҳри “Ёрбоши” маҳалласида қиймати 1, 32 миллиард сўмлик “Табиий чармдан эрак ва аёллар учун сумка, аксессуарлар ва пойабзал ишлаб чиқаришни ташкил этиш” лойиҳасини шу чоракда ишга туширишни мўлжаллади. У яқна тартибда тадбиркорлик билан шуғулланади. Ташаббускорнинг ўз маблаг 760 миллион сўмни ташкил этади. Табиий чарм маҳсулотларини қайта ишлаш жараёнида 50 та иш ўрни яратилади. Уларнинг 7 нафари малакали мутахассис. Бир йилда 985 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланиши мақсад қилинган. МДҲ ва Европа давлатларига экспорт ҳажми 42,1 минг АҚШ доллари деб белгиланган.

Яна бир лойиҳа муаллифи, бутун Ўзбекистонга чолғу асбоблари ясаши билан донг таратган уста Абдумалик Мадраимов театр ва рақс санъати учун махсус кийимлар

ҳамда миллий мусиқа асбоблари ишлаб чиқариш марказини ташкил этиш ҳаракатида. Лойиҳа Андижон шаҳри “Янгиҳаёт” маҳалласида 4-чоракда ишга тушади. Ёғоч, шойи, адрас, атлас ва замонавий матолар уйғунлигида миллий ва жаҳон чолғу асбоблари, саҳна кийимлари тайёрлаш учун 80 нафар ишчи қўшиб этилади. Уста маррани банд олган. 63,4 минг АҚШ доллари ҳажмида экспортроқ маҳсулотларини ташқи бозорга чиқаради.

Ҳунарманд Оятилло Мамадалиев андан буюн мебелсозликка қизиқгани боис, ўз брендини яратишни дилига тугиб қўйган эди. Бунда, албатта, устозларидан ўрганган маҳорати, илганишлари қўл келди. Шу мақсадда “Муаллифлик мебелларини тайёрлаш ҳамда безак учун мебел аксессуарларини ишлаб чиқариш” лойиҳасини республика танловига тақдим этди. Унинг

ишланмаси аниқ мақсадга эгалиги, ижтимоий-иқтисодий фойда келтириши, экспорт салоҳияти жиҳатидан юқори баҳоланди. Яқин кунларда Андижон шаҳри “Саноат” маҳалласи ҳудудига 75 нафар ёш шу ерда меҳнат қилиб, рўзгорини тебратди. Ҳунарманд қўшни давлатлар тадбиркорлари билан музокаралар олиб бормоқда. Насиб қилса, экспорт қўлами 20,9 минг АҚШ доллари ҳажмида бўлади.

Ҳунармандчилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва уста-шогирд мактабини шакллантириш лойиҳаси билан ғолиб бўлган жалакудуклик Анваржон Умаров ҳудуднинг ижтимоий-иқтисодий ривожига бевоқифа ҳисса қўшишни мақсад қилди. Ўзи яшаётган “Гулистон” маҳалласида 11 нафар малакали мутахассис ёрдамида етмишга яқин ҳамқишлоғини шогирдликка олди. Улар умумий қиймати 550,0 миллион

Тил – миллат гурури

БЕБАҲО
МАЪНАВИЙ
МУЛК

Ҳабибулла АЗИЗОВ,
Давлат божхона қўмитаси раисининг маънавий-
маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, давлат
тили тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилишини
таъминлаш масалалари бўйича маслаҳатчиси

Инсоннинг шаклланиши, камолотга етишида унга она сути нечоғли муҳим бўлса, тил ҳам шунчалик катта аҳамият касб этади. Она сути танга моддий озуқа бўлса, она тили қалбга маънавий озуқа сифатида миллийлик, коммуналликни сингдиради. Ўз она тилини эъзозлаш, севиш ватанпарварлик ва миллатпарварликнинг ажралмас бир бўлаги бўлиб, унинг замирида ўзликни англаш, яъни ота-она, халқ, устозу пирлар берган ном, илм-тарбия ва элга хурмат ётади.

Ташки савдо алоқалари, халқларнинг илм-фан, адабиёт, санъат ва бошқа соҳалардаги ўзаро муносабатларида тиллар тутатиш, уларнинг ранг-баранглиги ортиб боради. Латин, япон, араб, инглиз, форс, санскрит, шумер, славян (рус), туркий (ўзбек) тиллардан умумжаҳон тилларига минг-минглаб сўзлар, истилоҳлар кирди. Умумжаҳон тилларининг қиммати ортишида улуғ аждодларимиз Маҳмуд Қошғари, Аҳмад Юғнакий, Хўжа Аҳмад Яссавий, Замаҳшарий, Амир Темур, Ал-Хоразмий, Ибн Сино, Навоий, Бобур каби кўп сонли болаларимизнинг бекиёс ҳиссалари бор. Ҳарбий, божхона (таможня — тамга сўзидан келиб чиққан) ва дипломатия соҳаларида кўлланилаётган кўп халқаро истилоҳларнинг Амир Темур билан, тиббиёт (медицина)нинг Ибн Сино, алгебра, алгоритмнинг Ал-Хоразмий номи билан боғлиқлиги қувонарлиқдир.

Бугунги кунга қадар тилимиз қанчадан-қанча жиддий зарбаларга учради. Миллатимизнинг матонат, ҷидамлиги, босқилиги ва сабру бардоши, керак бўлса каттагон қилинган зиёли фарзандлари тимсолида берилган “курбонликлар” туфайли авлоддан авлодга етиб келди. Буюк аждодимиз ўзбек тилининг асосчиси, кўлланилаётган кўп халқаро истилоҳларнинг Амир Темур билан, тиббиёт (медицина)нинг Ибн Сино, алгебра, алгоритмнинг Ал-Хоразмий номи билан боғлиқлиги қувонарлиқдир.

Ўзбек тили дунёнинг энг бой тилларидан бири бўлганига тарих саҳифалари гувоҳлик беради. Алишер Навоий асарларида 28 мингдан ортиқ сўз ишлатилган бўлса, рус шоири Пушкин асарларида 25 мингта, инглиз ёзувчиси Шекспир 22 мингта, испан ёзувчиси Сервантес эса 18 мингта сўз ишлатган, холос.

Тилимизнинг бошқа тилга хос сўзлар билан “бойиб бораётгани” тилшуносларимиз олдида жиддий вазифаларни қўймоқда. Тил қанча бой бўлган билан ундан тўлақонли фойдалана олмаслиқ тилининг ва нутқининг камбағаллашувига олиб келади. Алишер Навоий бу масалада барчага ўрнатқан бўлиб, ўз асарларида ўзбек тилининг ҳеч қандай англамаган ва фойдаланмаган имкониятларини ниҳоятда усталик билан самарали қўллаган. Оқибатда ўз она тилини ҳавас қиларлик даражага ва юксакликка кўтарган.

Амир Темурнинг “Темур тузуқлари” эски ўзбек тилида ёзилган. Бунга Яман ҳукмдори Жаъфар-шоҳнинг кутубхонасидан топилган, Соҳибқироннинг бошдан кечирганлари, давлат бошқаруви усуллари, вазиру амрлари, фарзандларига берган маслаҳатлари ўрин олган туркий тилда битилган ноёб қўлёзма яққол мисол бўлади.

Амир Темур салтанатида иш юритиш, дипломатик ва сиёсат тили ҳам она тили — эски ўзбек тилида олиб борилаган тарихнинг ўзи гувоҳ. Соҳибқироннинг ҳарбий юришлари орқали дунёнинг кўп давлатларига халқимизга мансуб маданий кадриятлар, урф-одатлар, туркий адабиётлар, тил ва лажалар кириб борган. Оқибатда турли қабил ва эллар вужудга келган, қадимдан мавжуд бўлган айрим халқларнинг маданияти, лугат бойлиги, сўзлар ранг-баранглиги таъминланиб тўлдирилган. Бундай оқилона тил сиёсати амалга оширилиши, натижада илм-фан, адабиёт ва санъат, ташки савдо алоқалари, сайёҳлик ривожланиши орқали тилимиз гуллаб-яшнади.

2000-2002 йилларда раҳбарлардан бири қўлимга кўргазмалли ашёни тутқазиб, хизмат хона-

сининг кунжагига қўйиб келишимни сўраганди. Бундан бирга ишлайдиган дўстларим таажубга тушиб, “кунжақ” сўзининг мазмунини тушунишмаган. Ҳозирги кўпчилик ёшларнинг оддий “дахлиз” “адоқ” каби сўзларнинг маъносини тушунаётганликлари ачинарлиқдир. Ваҳоланки, нафақат тилшунос ва адабиётчилар, балки ўзини миллатимиз фидойиси деб ҳисоблайдиган ҳар бир шахс туркий тилдаги асарларни, мумтоз адабиётимиз намуналарини ўқиб, уларнинг изоҳли лугатларини ўрганиб, касбимизга мос, қолаверса, умумқўлланиладиган истилоҳ ва сўзларни топишимиз ҳам фарз, ҳам қарзидир.

Коронавирус пандемияси сабаб юртимизда фаолият юритаётган бошқа дин ва конфессиялар уламоларининг, хорижий давлатлар элчиларининг, халқаро ташкилотлар ваколатхоналари раҳбарларининг ўзбек тилида “Ўйда қолинг!” деган мурожаатлари, Ўзбекистонда қисқа муддат яшаб кетган финляндиялик Биньямин Паткенанинг маҳаллий матбуотимиз муҳбири билан соф ўзбек тилидаги суҳбати, славян халқларига мансуб қатор олиму олималарнинг ўзбек тили ва адабиётидан илмий-тадқиқотлар олиб борагани ҳар биримизда ифтихор туйғусини уйғотади.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев давлат бошқарувида келгандан бошлаб халқаро таширларда, анжуманларда, юқори минбарлардаги чиқишлари, фахрий меҳмон сифатидаги эсдалик битикларининг соф ўзбек тилидаги ҳар биримизга ёқимлидир. Бу ўзбек тилининг дунё саҳнасида чиқиши, тўлиқ сиёсий тил даражасига кўтарилишини таъминламоқда. Маърифатпарвар аллома Алихонтура Соғуний ўз она тили қадрига етмаслик ва унга аҳамият бермаслиқни ўз она тилидан абадий ажрамоқликка, миллий ҳиссиётларини йўқотишга тенглаштирган ҳамда бу ишни инсоният олами олдида улуғ хиёнат, кечирилмас жиноят деб ҳисоблаган.

Бугунги таҳлиқалик замонда ва глобаллашув шароитида она тилини эъзозлаш, унинг ҳурмати-ни жойига қўйишда Президентимиз барчамизга ўрнатқан бўлмоқда. Давлатимиз раҳбари хориждаги элчининг ўзбек тилини билишини мамлакат обрўсини белгилайдиган асосий мезон сифатида эътироф этиб, “Ўзбекистоннинг чет элдаги элчиси бўлса-ю, ўзбек тилини билмаса, бу халқимизга хиёнат эмасми?” деган сўзлари давлат тили сиёсатининг қай даражада мустаҳкам эканидан далолатдир.

Буларга жавобан мезбон ёки меҳмон давлатлар ва халқаро ташкилотлар раҳбарларининг, хорижий давлатларнинг юртимиздаги элчилари ва бошқа нуфузли шахсларнинг ўзбек тилида сўзлаши, миллий адабиётимиз намояндалари ижодларидан намуналарни ёддан айтиб бериши бунга яққол мисолдир. Яқинда бўлиб ўтган Туркий тили давлатлар ҳамкорлик кенгашининг видеоанжуман тарзидаги саммитида ҳам давлатимиз раҳбарининг нутқи соф ўзбек тилида баён қилинди.

Президентимиз “Жўшқин Гужарат” саммити доирасида Ҳиндистонга ташири давомида ҳам ўзбек тилида нутқ сўзлади. Афғонистон муаммоларига бағишлаб Тошкент шаҳрида ўтказилган “Тинчлик жараёни, хавфсизлик соҳасида ҳамкорлик ва минтақавий шериклик” мавзусидаги халқаро конференцияда ўзбек тили сиёсий тил сифатида қўлланилди. Бу, ўз навбатида, Ўзбекистоннинг халқаро миқёсдаги нуфузли кўтарилишига, имижни яхшилашига, фаол минтақавий етакчи сифатидаги позицияси белгиланишига хизмат қилди.

Мени илҳомлантирган яна битта тадбир давлатимиз раҳбарининг Туркияга ташири доирасида Туркия Республикаси Президенти кутубхонаси мажмуасининг очилиш маросимида қатнашгани

Ўз она тилини чуқур ва пухта ўрганган шахсина бошқа тилларни ҳам меҳр билан ўрганади. Чунки тил вужудимизда ҳукм сураётган муҳитни, ички кайфият ва туйғуларимизни, тафаккуримизни ифодалайди. Тил ва дил бирлиги сифатида намоён бўлади.

Бугуннинг гапи

Раҳмон ҚҶЧҚОРОВ,

Тошкент давлат юридик университети доценти, филология фанлари номзоди

Катталарнинг ёшлар ҳақида, уларнинг юриш-туриши, ахлоқи борасида огриниб гапирганларини эшитсам, беихтиёр устозим Озод Шарафиддинов домланинг фариштали юзига чиройли кулги ёйилиб айтган сўзлари ёдимга келавради: “Одамзод пайдо бўлгандан бери шу гап — катталар доим ёшлардан норози, уларнинг фақат камчилигини кўради. Қай бир китобда ўқиган эдим. Ҳўв ибтидода ўша даврнинг котиби — бош муншийси харсанг тошнинг текис томонига астойдил ўйиб биттаётган эмиш: “Ҳозирги ёшлар айниб кетди...” деб”.

Ўзбекнинг болалари халқ бўлажак

Буни қарангки, Озод домланинг ўзи айни масалада мутлақо бошқача ўйлар, тенг-курларидан кўра, ёшлар билан кўпроқ “чиқишар эди”. Қаред бўлмасин, ялт этган истеъдодни, бошқачароқ фикрлайдиган ёш замондошини учратса, беҳад хурсанд бўлар, у ҳақдаги таассуроти билан тўлқинланиб ўртоқлашарди: “Бало” бола экан, одамнинг ҳаёлига келмаган гапларни айтаяпти, жуда кўп нарсани билади шу ёшида, илов, кўз тегмасин буларга...”. Домла мана шундай ёшлардан, умуман, ёш авлод вакилларидан эътиборини ҳам, қўлидан келган ёрдамини ҳам аямас эди.

Албатта, ҳамма ҳам у кишидек ўйламайди, ўйлай олмайди. Балки шуниси ҳам тўғридир, бунда-да бир ҳикмат бордир. Лекин бир саволни ўзимизга бериб қўришга, барибир, ҳаммамиз масъулмиз, мажбурмиз: бугунги ёшлар қанақа? Уларнинг билим-савияси, маънавият ва маърифати, дунёқараш ва ниятлари қандай? Ростдан ҳам улар “айниб кетган”ми?

Каминанинг тушунишича, бу дунёда Аллоҳнинг биру борлигидан бошқа мутлақ ҳақиқат йўқ, ҳамма нарса нисбий ҳақиқатда мавжуддирки, ҳозир бу нукта назарни бафуржа изохлаш мавриди эмас. Уни эслатишдан мурод эса у ёҳуд бу нарса кўпроқ нисбатда, қиёсда ўрганилса, идрок этилса, баҳоланса, ҳар жихатдан адолатли, маъқул иш бўлишини таъкидлаш, холос.

Биз — ҳозир олтимш ёшни қоралаб бораётган авлодининг ёшлик йилларига назар солсак, муайян ижобий манзаралар билан бирга, бугун афсус билан тилга олинмаган анча-мунча армонли ҳолатлар ҳам ёдга қалқиб чиқиши аниқ. Энг алам қиладигани — бизнинг айни ўқиб-ўрганадиган, қўриб таъсирланадиган, тасаввур ва тафаккур доирамиз шаклланадиган йиллар шўровий тақлиқлар, ахборот ва маълумот танқислиги, плюрализмнинг қатъий ман этилиши муҳитида кечди. Дунё фани, адабиёти ва санъати, фалсафаси ва эстетик фикрининг энг илгор намуналаридан бебаҳарлик, ҳатто ўзимизнинг Чўлпон, Фитрат, Бехбўдий сингари мунаввар сиймоларимиз китобларидан бенасиблик, хоҳайимизим-йўқми, биз ва биздан олдинги авлодларнинг қўруғлиги бўлди...

Энди шу нуктага назардан бугунги ёшларга, уларнинг жуда кўпчилиги фаол фойдаланаётган эркинликка, унинг самараларига диққат қилайлик. Ҳусусан, биз дарс бераётган Тошкент давлат юридик университетининг аксарият талабалари она тили билан бирга камида битта, айримлари эса бир неча хорижий тилда бемалол ўқий олади, ёза билади. Бўлғуси ҳуқуқшунослар фақат мутахассислик фанларини эмас, балки “Сиёсатшунослик”, “Шахсий ривожланиш”, “Ахборот технологиялари”, “Иқтисодиёт асослари” сингари умумтаълим фанларини ўқиш асосида ўзларининг тафаккур доирасини, дунёқарашини кенгайтириш, адолат, инсонпарварлик, ватанпарварлик туйғуларини камол топтириш имконига эга. Улар, масалан, камина билан Низоумуллуқнинг “Сиёсатнома”, Ф.М.Достоевскийнинг “Жиноят ва жазо”, “Хурланганлар ва ҳақоратланганлар”, Л.Толстойнинг “Икромнома”, Ф.Ницшеннинг “Зардушт тавалло-си”, Э.М.Ремаркнинг “Ҳарбий фронтда ўзгариш йўқ”, А.Камюнинг “Бабо”, П.Козловнинг “Алкимегар”, И.Буниннинг “Партиянинг олтинлари”, Х.Дўстмухаммаднинг “Оромкурси”, Абдували Қутбиддиннинг “Изоҳсиз лугат” сингари юзлаб асарлари устида бемалол баҳслаша оладилар. Энг қувонарлиси, бу баҳсларда ниҳоятда ранг-баранг, қутилмаган, баъзан эса фақат ўзбекнинг бугунги боласи ақлу шурида пайдо бўлиши мумкин бўлган фикрлар, тақлиқну тақлиллар дадил ўртага ташланади. Инчунун, улар бу билим ва қўникмаларни баҳо олиш илжинида ўзлаштирмаганлар — бизнинг университетда “Адабиёт” фани ўтилмайди. Уларни бунга ўз ихтиёри, қалб талаби, қадам-қадам тикланаётган шахсининг истиғи даъват этмоқда.

Хорижий мамлакатларнинг кўзга кўринган илм даргоҳларида таҳсил олаётган, уларни битириб энг нуфузли компания ва муассасаларда хизмат қиладиган минглаб ўғил-қизларимиз-чи! Бу ёшларнинг аксарияти порахўрлик, калонди-

моглик, инсонга беписандлик, маишатпарастлик сингари иллатлардан ниҳоятда узоқликларга билан кишида умид ҳамда келажакка ишонч пайдо қиладилар.

Яна бир қиёсга эътиборингизни тортанам. Бизнинг ёшлик йилларимиз — ўтган асрнинг 70-80 йилларидаги ароққа, ичкиликка оммавий муккасидан кетиш ҳолатларини ҳали кўпчилик нутумтаган чикар. Уйининг деворини оқлаб қўйишга ҳафсала қилмаган одамлар қиладиган тўйларда ҳам, дастурхон ҳаминқадар бўлса-да, қирқ-эллик яшиқлаб ароқ тортилиши оддий ҳолга айланган, ёшу қарининг чойхоналардаги ўтиришлари шу оғусиз ўтмас, йигирма ёшга етгани йилнинг чекишни, ароқ ичиши бошламаслиги “йигитчиликка тўғри келмайдиган иш”, деб баҳоланар эди. Шунга яраша оилавий, миллий турмуш, тирикчилик, маданий ва маърифий даража...

Шуқриқ, бугунги ёшларнинг мен билган жуда катта қисми мана шу иллатларга мутлақо қиянлашмай ҳаёт кечирапти. Улар сигарет чекиш, ароқ ёҳуд пиво ичиб кун ўтказишдек маъносиз ҳаётни тасаввур ҳам қила олмайдилар, керак бўлса, бундай тирикчиликни тушунмайди ҳам. Бу дегани улар ўзбекчиликдан чиқиб қолган, анъаналардан узоқлашиб кетган, дегани ҳам эмас, асло. Бу ёшлар ҳам бирга ўқиган, ёнма-ён ишлайдиган дўстлари билан икки-уч ойда бир бор замонавий, тоза ва озода чойхона-гузарларда ўтиришлар ўзатириш-шади, девзира ёҳуд лазер гуручда чиройли ош дамлашади, суҳбат — гурун қуришади. Уларнинг дастурхонлари спиртли ичимликларсиз, суҳбатлари эса бачкана ғийбатларсиз, бепарда латифаларсиз ўтади.

Ўзаро керакли билимларни улашиш, дунёнинг турли нуқталаридан қўриб-билинган тажрибалар билан ўртоқлашиш, замонага мос ақлли, беозор ҳазиллар бу навирон ўзбек болалари давраларини мунаввар айлайди. Чойхона-гузарларни тарқ этишар экан, ўзларига хизмат қилган кишиларга самимий раҳмат айтиш, агар папавони чойхоначи дамлаб берган бўлса, “ош зўр бўлибди, амаки, қўлингиз дард қурмасин!” дея миннатдорлик билдиришини-да унуттишайди бу йилгитлар.

Тошкент кўчаларида неча бор гувоҳ бўланам: одамлар елкасида лопиллаб бораётган тобутни қўриши билан хоҳ пийёда, хоҳ қимматбаҳо улов — автомобилда бўлсин, ўзининг юмуши ҳар қанча зарил бўлмасин, дарров тобутқашлар орасига қўшилишсин, камида етти кадам қузатган, нотаниш марҳумнинг ортидан қозагига фотиҳа тортиб қолувчи ёшларни биров бу ишга мажбур қилмаганини ҳам биламан, ичимда Яратганга шўқроналар келтираман. Шу қадриятлар борки, миллат бор, халқ бор. Шу қадриятларни давом эттирувчилар борки, келажак бор, унга умид ва ишонч бор!

Ўзбекистоннинг бугунги ёшлари кўз-кўз қилиши хохламайдиган, телевизору радиоканаллардаги лавҳа ва интервьюларда кўрсатилиб айтилмайдиган мана шу сингари қадриятлар, айниқса, кейинги уч-тўрт ой ичиде — бутун инсоният, жумладан, бизнинг халқимиз ҳам жиддий синовдан ўтаётган кунлари беихтиёр оламга намоён бўлди. Соғлиқни сақлаш, Ички ишлар, Фақуллода вазиятлар, Молия вазирликлари, Миллий гвардия, Давлат хавфсизлик хизмати, прокуратура тизимларида туну кун хизмат ўтаётган, волонтерлик ҳаракатига қўшилган ўн минглаб ёшларимиз, билаллиқли, мустақиллик йиллари дунёга келган, миллий тикланиш жараёнининг фарча мураккабликларини бошдан ўтказган фарзандларимиздир!

Энди ўзимизга бир савол берайлик: шу ёшлардан огриниб, ҳар бир иши, интилишидан камчилигу қўсур ахтарган маъқулми ёки уларнинг ёруғ ниятларига йўл очиб бериш, қўлдан келгани қўмақдан эринмаслик, тинимсиз олға бошларига рағбатлантириш лозимми?

Бу саволга жавоб Озод домла эслатган, ибтидо кишии харсанга ўйиб ёзган ҳасратдан топиламаслиги аниқ, Демак... демак, ҳатто тошга ўйиб ёзилган бўлса-да, ҳамма гапда ҳам ҳақиқат бўлавермас экан-да...

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

МУАССИС:

Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Салим Дониёров

«Янги Ўзбекистон» газетаси учун масъул:
бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари
Бахтиёр Абдусатторов

Девонхона: (0-371) 233-70-98

Котибият: (0-371) 233-56-60

Эълонлар: (0-371) 233-57-15

Тахририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди. Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташилот жавобгар. Газета тахририят компьютер маърузида саҳифаланди. Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “KOLORPAK” МЧЖ масъул.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашр индекси — 236. **Бўртма** — 1283.
42644 нусхада босилди.

Ҳажми — 3 табоқ, Офсет усулида босилган. **Қоғоз бичими** А2. Баҳоси келишилган нарҳда.

“KOLORPAK” МЧЖ босмаҳонаси. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Яшнобод тумани, Элбек кўчаси, 8-уй. ЎзА якуни — 22:05 Топширилди — 00:05 1 2 3 4 5 6

Навбатчи муҳаррир: Абдурауф Қоржовов

Мусахҳи: Асолат Аҳмадулова

Босмаҳона телефони: (71) 230-27-76

Манзилимиз:
100029, Тошкент шаҳри,
Матбуотчилик кўчаси, 32-уй